

VILNIS

LIETUVIŲ LIAUDIES LAIKRAŠTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: (312) 842-7325

VOLUME LXVII Nr. 25

KETVIRTADIENIS, GRUODŽIO (DEC.) 10, 1987

KAINA 25 c.

KASDIEN

Apie vaistus
Ne valandalai
Nemažas įnašas
Kaštuoja milijonai

Negalima aimanuoti, Amerikoje vaistai yra išmėginti ir geri, bet daugeliui žmonių sunkiai prieinami. Ypač sunkiai prieinami naujai atsiradusieji. Jais gydytis kaštuoja šimtai, netgi tūkstančiai dolerių.

Pavyzdžiui, neseniai atsiradęs vaistas gemfibrozil. Jis tirpina cholesterolizinius kraujo sukresėjimus. Šie vaistai mažina grėsmę susirgti širdies ligomis, bet jie metams kaštuoja nuo \$500 iki \$750. Pensininkui bei gyvenančiam iš socialinio aprūpinimo pašalpų yra dideli pinigai.

Kodėl geri vaistai taip brangūs? Ogi, kad gaminančios vaistų kompanijos nori pelnyti nemažiau kaip gaminantieji branduolines raketas.

Antisemitizmas labai sena žmonių liga. Ši liga giliai šaknis įleidusi ir Amerikoje. Laikraščiuose, radijuje bei televizijoje labai dažnai mirga žinios, kad tai vienur, tai kitur nežinomi asmenys išniekino žydų kapus, sinagogas, išdaužė žydams namų ar biurų langus ir pan.

Neseniai ir Chicagos miesto šiaurinėje dalyje antisemitai svastikomis aptepliojo žydų religines įstaigas, dviem sinagogų namams išdaužė langus, apie dežiniūnais bizniū išdaužė ištisas vitrinas.

Spauda sako, jog tai vandalų darbas. Jeigu būtų tik vandalų svastikomis netepliotų.

AFL-CIO profsąjungų federacija yra neginčijamas veiksnys Amerikos darbo liaudies politinėms nuotakoms formuoti. Nors klasių bendradarbiautojai antitarybiniai priešakyje su federacijos prezidentu Kirkland tebebando flirtuoti su prez. Reagano užsienio reakcine politika, bet federacijos vykdomajame komitete jų įsitvirtinimas braška.

Organizuotų į profsąjungas darbininkų posūkis į kairę jau buvo galima pastebėti įvykusiame 1985 metais suvažiavime, šiemet įvykusiame rugsėjo mėnesį suvažiavime jau buvo galima ir pamatyti. Suvažiavimas aiškiausiai užgryzė rezoliucijas už branduolinių ginklų sukontroliavimą, prieš "žvaigždžių karus" programą, prieš Nikaragvos "contrų" rėmimą, prieš prez. Reagano konservatorius kitais metais prezidento rinkimuose.

Turint minty, kad AFL-CIO profsąjungos su prisidėjusia tymsterių profsąjunga turi beveik 20 milijonų narių, tai nemažas įnašas Amerikos darbo liaudies pusūkiui į kairę.

Amerikos prezidento ir kongreso

E K S T R A

Mirus Petru Griškevičiui, Lietuvos Komunistų partijos CK plenumas gruodžio 1 dieną LKP CK pirmuoju sekretoriumi išrinko Ringaudą Bronislovą Songailą, 58 metų amžiaus, LKP CK biuro narį, LTSR Aukščiausiosios Tarybos pirmininką.

R. Songaila nuo 1953 metų TS-KP narys, 1955 metais baigė veterinarijos akademiją, 1979 metais apdovanotas nusipelnusio žemės ūkio darbuotojo vardu, aktyvus atsakingose pareigose partinis ir tarybinis veikėjas, yra paskelbęs nemažą žemės ūkio ir partinio darbo klausimais straipsnių.

R. B. SONGAILA

DAUGIAU NEI KEISTAS RŪPESTIS

Pastaruoju metu pastebimai vystosi Tarybų Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų santykiai.

Pasaulio visuomenė — tarp jų ir Lietuvos — tą nuoširdžiai sveikina. Kaip matosi iš spaudos, radijo pranešimų, šis procesas patinka ir didžiai daugumai paprastų amerikiečių. Žodį „paprastų“ rašau neatsitiktinai: deja, yra žmonių, teisingiau netgi tam tikrų sluoksnių, kuriems dabartinis santykių „atšilimas“ — savotiškai neparankus, nepriimtinas. Ką gi, taip yra buvę ir anksčiau. Tada, mėginant sudrumsti tuos santykius, pakeisti amerikiečių nuotaikas ir galvoseną, būdavo „iškasamos“ istorijos apie šnipus. Dar dažniau skambėdavo kalbos apie „tarybinį karinį pranašumą“ ir „raudonąjį pavojų“. Dabar visi supranta, kad tos kalbos būtų tiesiog juokingos: juk vis naujas taikias iniciatyvas pateikia kaip tik Tarybų Sąjunga! Būtų galima paminėti kad ir cheminių ginklų naikinimo pradžios viešą tarptautinę demonstraciją...

Ir „atšilimo“ šalininkams tenka ieškoti vis naujų, vis mažiau atvirų būdų šiam procesui pristabdyti, jei ne — nors mesti dvejonų šešėliui. Atvirai tą daryti, švelniai pasakius, būtų nemandinga, ir todėl sukama aplinkinių keliu. Bent man susidaro įspūdis, kad šis „kelias“ pastaruoju metu vis dažniau veda į tarybinį Pabaltijį. Kaip tik jo pavyzdžiu „ginamos žmogaus

narių rinkimai rimtas dalykas, bet tuo pačiu metu ir karnivalas, iškaštingas karnivalas!

Federalinės rinkimų komisijos duomenimis, 1984 metais republikonų partijai, kad prez. Reaganas rinkimus laimėtų, kaštavo mažiausiai \$68 milijonus. Kitais metais laimėti prezidentinius metus kaštuosią \$80 milijonų.

1976 rinkiminių kampanijoms kandidatai į kongresą išleido \$99 milijonus, 1986 metais — \$100 milijonų, kitais metais, labai galimas daiktas, išleisią trilijoną dolerių.

Kaip matome, Amerikoje tapti aukšto lygio politikų kaštuoja milijonai dolerių.

S. J. Jokubka

teisės“, kovojama už apsisprendimo laisvę, „ginama religija“.

Šiuos terminus imu tarp kabučių todėl, kad po jais slypi visiškai kas kita: antitarybinė veikla ir propaganda. Propaganda, į kurią įsiūnė ir tam tikri Vašingtono sluoksniai, o tai rodo, kad ji — neatsitiktinė, gerai organizuota ir kažkam labai reikalinga.

Juk štai (jeigu tikėti „Voice of America“ pranešimais, o šiuo atveju jais netikėti nėra kokio nors pagrindo) Jungtinių Amerikos Valstijų kongrese susidariusi „speciali grupė religijos padėčiai Lietuvoje stebėti“. Prieš kurį laiką 20 Jungtinių Valstijų kongresmenų laišku kreipėsi į Valstijos sekretorių Džordžą Sulcą su raginiu „atkreipti dėmesį į Latvijos, Lietuvos ir Estijos padėtį“. Tai buvo susitikimų su E. Sevardnadze išvakarėse ir, aišku, visiškai neatsitiktiniai...

Lygiai taip pat neatsitiktinai Valstijose su dideliu dėmesiu buvo sutiktas pastoviai į Valstijas su šeima gyventi atvykęs prisiekęs tarybinis Lietuvos priešas Vytautas Skuodis. Jis buvo „pagrįstas tradiciniais „klausymais“ kongrese, kur pasakė tokiais atvejais visiškai įprastas tradicines kalbas, kuriose — nė vieno naujo fakto ar argumento. Tačiau tą progą panaudojo žymiai rimtesnės pajėgos. Štai Dž. Mileris pareiškė: naujoji tarybinė viešumo politika suteikia viltį, kad bus daugiau progų ir galimybių „daryti spaudimą Sovietų valdžiai, kad ji gerbtų žmogaus teises“.

Manau, kad tokį pareiškimą pavadinti kitaip, kaip kišimusi į kitos šalies vidaus reikalus tiesiog neįmanoma.

„Laisvosios Europos“ radijas (kam jau kam, o šiai įstaigai tarptautinio klimato gerėjimas tikrai ne prie širdies) pranešė apie naują akciją — cituoju:

„Jungtinių Amerikos Valstijų senatas atskiru nutarimu vėl prašo prezidentą Reiganą rūpintis Pabaltijo valstybių reikalais... Pirmiausia Amerikos senatas konstatuoja, kad pavesti žmones sovietinei valdžiai reiškia žmogaus teisių neigimą ir prieštarauja SNO nuostatomams...“ Ir taip toliau, ir panašiai! „Žmonių pavėdimu sovietinei

Trumpai

— Argentinos sostinėje Buenos Aires vyko tarptautinė konferencija, kad Atlanto vandenyno pietinės zonos būtų paskelbtos nebranduolinėmis zonomis.

— Jungtinių Tautų generalinė asamblėja nutarė, kad buvusios kolonijinėms šalims būtų grąžinti iš jų pavogtieji meno kūriniai.

— TSRS ir Naujoji Zelandija susitarė, kad tarp jų transportas vandeniu keliais eitų ir per Vladivostoką. Iki šiol buvo tik per Baltijos jūros uostus.

NAUJAS ČIKAGOS MERAS

Gruodžio 1 dieną miesto taryba trukusiam iki po vidurnakčio posėdyje naujuoju miesto meru išrinko 6-to wardo aldermaną afroamerikietį Eugene Sawyer, nuo 1971 metų aktyvų demokratų partijos politinės mašinos politikierių.

Duodamas priesaiką prizadėjo vykdyti velionies H. Washingtono reformų politiką.

Eugene Sawyer

valdžiai“ čia vadinami 40-ųjų metų įvykiai, kai Lietuvos, Latvijos ir Estijos žmonės patys pasirinko savo valstybinę santvarką. Grupelės demonstracija ir pavienių ekstremistų pareiškimai vadinami „tautos valios išraiška“. Ir dar, anot minimo pranešimo, „prezidentas prašomas stebėti įvykius Pabaltijo valstybėse“.

Gaila, tačiau taip ir nepatiksliama: o kokius gi įvykius? Bulviakasis pas mus pasibaigęs. Ir šiaip, ruduo nėra per daug įdomus metų laikas. Na, nebent medžioklės sezonas. O gal — privatūs kooperatyvai ar kita mūsų kasdienybė? Tikėkimės, kad tai paaiškės iš tolesnių pareiškimų.

Na, o kalbant visiškai rimtai, trūksta tik, kad Pabaltijis atvirai būtų paskelbtas „Amerikos interesų zona“, ir kur nors Palangoje išsilapintų SEALS ar kokie nors kiti panašūs svečiai... Taip didėjant Jungtinių Valstijų kongreso „maloniam dėmesiui“ tarybiniam Pabaltijui manęs tai labai nenusitebintų...

Jonas Lukys

VILNIS

Lithuanian Peoples' Bi-weekly (659-780)

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday, by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$15.00; Chicago \$17.00; Canada, and other foreign countries — \$20.00.

POSTMASTER: Send address changes to the
VILNIS—3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608 Phone 842-7325

Second-class postage paid at Chicago, Illinois (U.S.P.S. 659 7820).

Po Didžiojo Spalio 70-ųjų revoliucijos minėjimo

Visame pasaulyje pažangioji darbo liaudis neseniai paminėjo Didžiojo Spalio socialistinės revoliucijos 70-ąsias metines. Paminėjo ir Amerikos pažangieji, o taip pat ir lietuviai. Šios sukakties proga "Vilnis" išėjo net dvylikos puslapių. Daug kur vyko masiniai mitingai, susirinkimai. Visur akcentuota, kad Tarybų Sąjungoje socializmas nestovi vietoje. Jis vystosi, žengia pirmyn į aukštesnes socializmo pakopas, kūriantis komunizmą, o su glosnost paskelbtaisiais persitvarkymais pradėjo naują žmonijos vystymosi epochą.

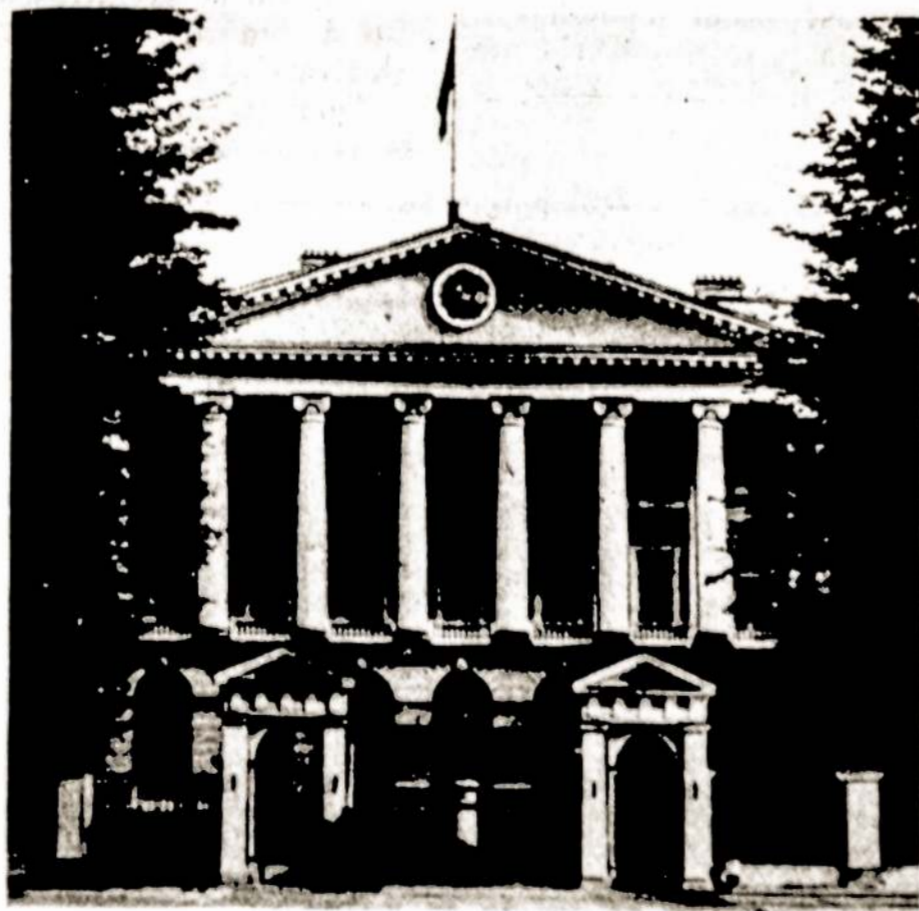
Prieš 70 metų kapitalizmo apologetų pranašavimai, kad socializmo teorija, Didžiojo Spalio revoliucijos įkūnyta praktikoje — žlugs, nepasiteisino. Per 70-ias dešimtis metų apsupta pikto reakcinio kapitaliz-

mo — socializmo šalis nesužlugo. Nesužlugdė jos 1919-aisiais metais imperialistinių šalių intervencija, nesužlugdė didžiojo kapitalo šalių samokslas užsiundyti hitlerinę Vokietiją Tarybinę valstybę sugriauti. Per 70 metų socializmo šalis išsivystė iki svarbiausios pasaulyje šalies, su kuria netgi turtingiausia ir galingiausia kapitalo šalis jau turi tartis kaip lygi su lygia.

Socializmo teorija praktikoje parodė, jog socialitinė sistema yra tobiliausia socialinė sistema, kokios žmonijos istorijoje dar iki šiol nebuvo. Atsilikusią pusiaufeodalinę carų Rusiją išvystė į pramoninę šalį. Moksle, kultūroje bei ekonomikoje ji pasiekė stebėtinų laimėjimų. Pavyzdžiui, net apelsino medį prirpatino augti šaltuose kraštuose, atomą pakinkė žmogaus reikalui, sputniku atkėlė vartus į kosmosą, žmogui užtikrino, kad jam negrėstų nedarbas, benamio gyvenimas, kad jo vaikams mokyklų durys visuomet būtų atviros ir t. t.

Vakaruose reakcinė propaganda mūša į bugnus, jos paskelbti glosnost persitvarkymai Tarybų Sąjungoje socializmo stumia atgal į privatinės nuosavybės suklestėjimą, ir esą Didžiojo Spalio revoliucijos idealai visiems laikams žlugsia. Tai Tarybų Sąjungai išreiškia neapykanta, o tik sapaliojimas, koku sapaliojo 1917-aisiais metais socialistų II Internacionalo vadovas Karl Kautskis ir jam panašūs. Tada jis sakė, jog darbininkų, valstiečių ir kareivių Tarybų valdžia teisilaikys tik kelias dienas. Amerikoje grigaitiniai lietuviai socialistai irgi teigė, kad socializmo teorija Rusijoje praktikoje tėra dalykas — lygus muilo išpūstam burbului... Netgi New York Times taip pat skelbė, kad Rusija po revoliucijos pasidarė tik geografinė koncepcija, daugiau niekas.

Na, ir kas gi davėsi! Didžiojo Spalio revoliucijos įkūnyta socializmo teorija praktikoje gyvuoja, vystosi, ir vis tebežengia į naujus laimėjimus.

Smolnas. Čia veikė Didžiojo Spalio revoliucijos štabas.

2

PRISIMINUS RUGSĖJO 23-ĄJĄ

Tik po mėnesio „Amerikos balsas“ perdavė laidą lietuvių kalba, skirtą rugpjūčio 23-osios įvykiui Vilniuje... Tik po mėnesio. Iš karto klausimas, kodėl ne anksčiau apie tokį, atrodytų, sensacingą įvykį? Atsakymas, matyt, labai paprastas: užatlatės propagandistai laukė administracinių veiksnių prieš sueigos dalyvius, kalbėtojus. Persitvarkymo ir demokratizavimo politika Tarybų Sąjungoje tokiu atveju būtų perbraukta vienu storu brūkšniu. Bet išėjo kitaip: niekam, kaip sakoma, nenukrito net plaukas nuo galvos.

Neseniai į Vakarus emigravo vilnietis disidentas Vytautas Skuodis. Įvykių liudininkas turėjo pagyventi šią specialią radijo laidą. Bet taip neįvyko dėl jau minėtų priežasčių. Jis kalbėjo apie bendrus dalykus, patį įvykį vertino atsargiai ir spėjo taip: galimas dalykas, sueigos dalyvius išgelbėjęs Amerikos senatorių laiškas Tarybų valstybės vadovui... Abejotinas argumentas: jeigu Amerikos senatoriai tvarkytų Tarybų šalies vidaus reikalus, Lietuvos „vaduotojai“ jau seniai būtų be darbo. Kiti laidos dalyviai, iš jų du istorikai — atrodė bejėgiai, išsisėmę. Aiškiai tikėtasi kažko daugiau, kažko sensacingo, kas patvirtintų metų metais Vakaruose tirauojamas klišės apie „sovietinius persekiojimus“. Antitarybinis spektaklis nepavyko.

„Amerikos balsas“ moka padaryti iš musės dramblių. Ir tai įrodė ne vieną kartą. Įvykių sukaktys, „pavergtų tautų savaitės“, įspūdingi minėjimai su paties prezidento palaiminimu ir įvairių disidentų, perbėgėlių pasisakymai apie Lietuvą visada atrodo kaip suderintas mechanizmas, visada —

savo laiku ir vietoje. Tarsi be pašalinio įsikišimo ir dirigavimo. Tarytumei savaime suktųsi istorijos ratas. Ne, žinoma, taip nėra. Vakaru propagandistai puikiai žino, kaip sunku yra kartais įsukti antitarybinį smagratį, paleisti tą mechanizmą be girgždėjimo. Dar sunkiau tai daryti šiandien — persitvarkymo ir demokratizavimo Tarybų Sąjungoje laikais. Minėtoji „Amerikos balso“ laida ir yra tokių objektyviai pasunkėjusių Vakaru propagandai sąlygų rezultatas. Nieko naujo negalėjo pasakyti net įvykių liudininkas! Tiksliau — turėjo, ką pasakyti, bet tai būtų buvusi objektyvi informacija, o tokios „Amerikos balsui“ nereikia.

Keistai atrodė laidos dalyvių vengimas nušviesti patį įvykio turinį, nepaminėtas nė vienas iš pasisakiusių, nepagarsinta pasauliui nė viena, atrodytų, vertinga

mintis, išsakyta tada, Vilniuje. Kodėl? Atsakymo vėl nereikia toli ieškoti, atsakymas — tai pats įvykis, kuris buvo persunktas religinio ekstremizmo, netgi, sakyčiau, fanatizmo idėjų ir tokio fanatizmo padiktuotų prasimanymų, kaip, pvz.: tarybiniuose kalėjimuose naudojamos ašarinės dujos... Liugistos fantazijos proveržii būta ir daugiau. „Amerikos balso“ lietuvių redakcija neišdrįso pasukti šiais minties klystkeliais, pagarsinti jų autorius. Publika Vilniuje susirinko, švelniai tarant, ne rinktinė; „Amerikos balsas“, nors ir ne tiesiogiai, su tuo priverstas sutikti, susitaikyti ir pasimokyti: kepti faktus vietoje visuomet lengviau, nei ieškoti švilėsių svetimoje virtuvėje.

J. Sakinis

LAIMĖTU ABIEJOSE ATLANTO PUSĖSE

Kultūrinė situacija išeivijoje šiandien primena didelį namą, kurį pamažu apleidžia gyventojai. Iš tikrųjų rūmas nemažas, atsiremia, atrodytų, į patikimą pagrindą — tai ir lietuvių opera, ir tautinių šokių bei dainų ansambliai, daugiatomė lietuvių enciklopedija, literatūrinės klasikos, meno knygos — kasmet išvysta dienos šviežą ne viena ir ne dvi. O M. K. Čiurlionio meno galerija? Lituanistikos katedra? Tai vis kultūrinės sveikatos, pajėgumo įrodymas. „Sugebame!“ — taria su pasididžiavimu išeivijos kultūrininkai, ir turime sutikti: taip, nuveikta nemažai.

Na, o kas skaito išeivijoje išeistas lietuviškas knygas? Kaip tvarkomi archyvai? Ar turi žiūrovų lietuviška opera? Kitaip tariant, ar nepasidarė išeivijoje kultūrinis darbas daugiau reprezentacinis, parodinis, proginis? Čia ir prisimeru palyginimą: namas didelis, gražus, — tačiau apytuštis ir rejauskus.

Prieš mane „Draugo“ dienraščio numeris su tokiu skelbimu: „Lietuviškų knygų klubo išleistų leidinių išpardavimas“. 28 pozicijos. Pusvelčiui siūlomos šios knygos: „Lietuviškos pasakos“, „Lietuvių poezija išeivijoje“, „Lietuvių apsakos“, Bernardo Brazdžionio prieš 30 metų išleista „Lietuvių beletristikos antologija“, o Aisčio ir Vaičiulaičio „Lietuvių poezijos antologija“ dulka knygų sandėlyje dar ilgiau — nuo 1952-ųjų metų... O laikraštis siūlo naujas knygas. Nauja makulatūros partija? Nes ir šios knygos, matyt, sulauks panašaus likimo, pašiliks sandėlyje neišpirtos.

Maža prošvaisčių ir su lietuviška opera. Tame pačiame „Draugo“ numeryje skaitome Birutės Kožicienės straipsnį apie operos problemas. Skaudžiausia tai, kad praktiškai nebeliko savo atlikėjų

— opera samdo antraeilius kita-

taučius dainininkus. Kur „Gražina“, „Pilėnai“, kitos nacionalinės operos, klausia autorė ir prieina logiškos išvados: „Kodėl bijom Lietuvos menininkų? Dauguma jų pirmoje vietoje lietuvių. Jie rūpinasi mūsų kultūros kėlimu“. Pridursime — taip, rūpinasi ir nacionalinę muzikinę kultūrą yra pakėlę labai aukštai. Lietuvos atlikėjai — solistai, muzikantai — koncertuoja geriausiose užsienio salėse, žinomi plačiai už Lietuvos ribų. Lietuvos dailininkai, rašytojai irgi vertinami — tiek Lietuvoje, tiek už jos ribų. Nesuklysiu sakydamas, kad šiandieninių Lietuvos kultūrinių pasiekimų fone kitaip atrodo ir išeivijos kultūra. Geriau. Iškiliau. Kaip dalis bendros lietuvių kultūrinės aplinkos, kur klasikos veikalai nedūlėja dešimtmečiais sandėliuose.

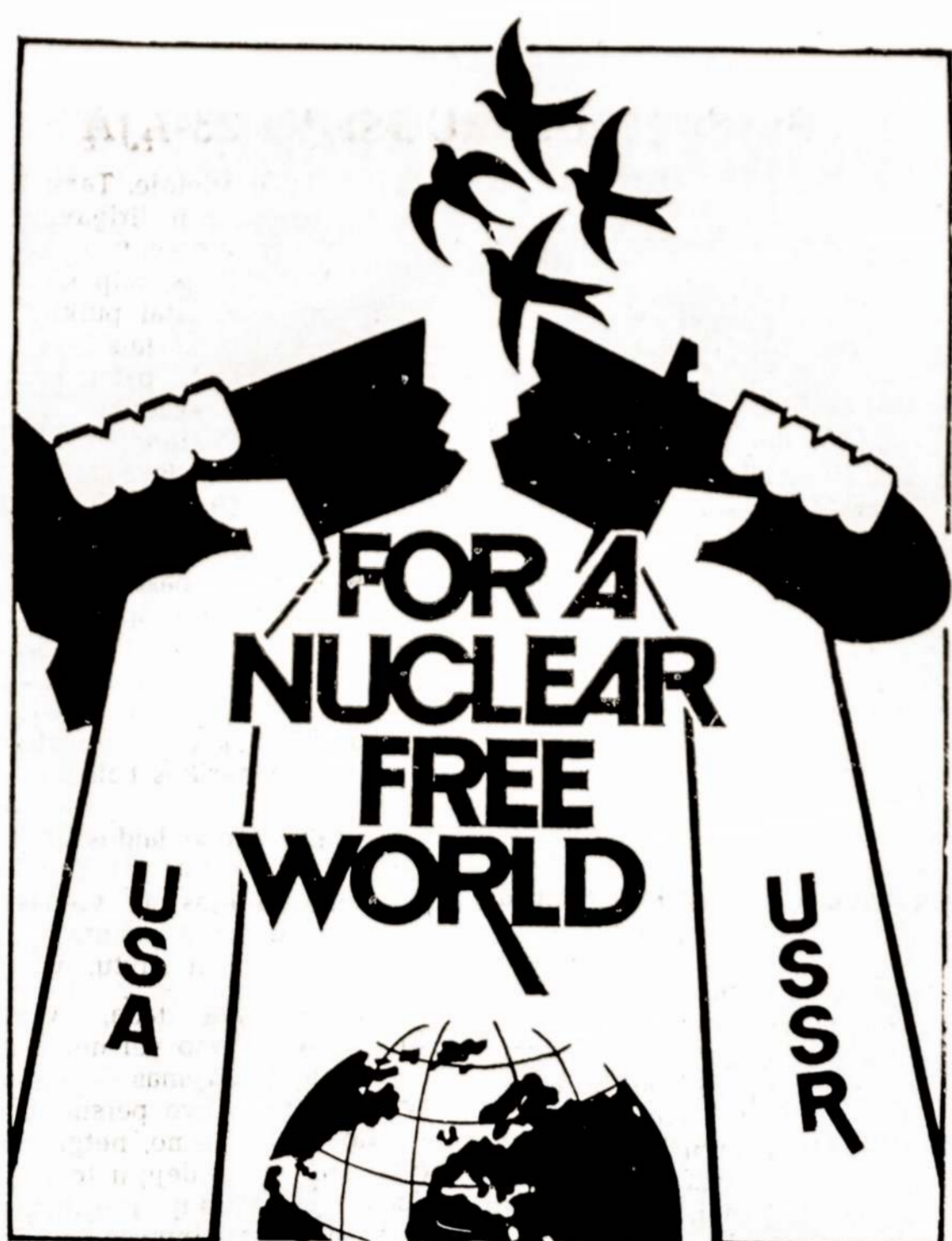
Yra apie ką susimąstyti išeivijos kultūros gyvenimo vairotojų. Metų metais skaitome apie „greitus“ receptus išeivijos kultūriniam gyvenimui pagyvinti — kažką patvarkyti, kažkur pelėsius nuo archyvinių vertybių nubraukti — ir vėl pamirštamas svarbiausias asmuo — kultūros vartotojas.

Birutės Kožicienės straipsnis „Drauge“ byloja apie tai, kad ne visi išeivijoje tokie „užuomarsos“ — ir tokių žmonių dauguma,

tiktai sprendžia, deja, ne jie. O metas pagaliau įsiklausyti į eilinių išeivių balsą ir išeivijos kultūrinės problemas spręsti pasitelkiant Lietuvos kultūrinės įstaigas, Lietuvos kultūros fondą ir atskirus profesionalus. Laimėtų lietuvių abiejose Atlanto pusėse, laimėtų mūsų vaikai — nedalomos lietuvių kultūros paveldėtojai.

V. Liauška

Vilnis, 1987 m. gruodžio 10 d.

M. Gorbačiovas

Išmokti mąstyti ir dirbti naujoviškai dabartinėmis sąlygomis — tai reiškia užtikrinti kūrybišką poziciją į visų persitvarkymo uždavinių sprendimą. Mes dabar daug kalbame ir rašome apie neabejotiną būtinumą diegti kiekvienam Tarybų Sąjungos darbo žmogui šeiminingo jausmą. Bet juk vien žodžiais, net teisingiausiais ir itin kinamaisiais, mes neūkiškumo, darbo atžagariomis rankomis, abejingumo darbui neišgydysime ir gyvenimo visavaldžio šeiminingo jausmo žmonėms neįdiegsime, to jausmo nesužadinsime. Būtina sudaryti realias sąlygas, kad kiekvienas darbo žmogus ir kiekvienas darbo kolektyvas galėtų realizuoti savo teisę — visaliaudinių gamybos priemonių bendrasavininko teisę. Į tai kaip tik ir suorientuota ūkio mechanizmo reforma, žymi dalis to įvairialypio darbo, kurį mes vadiname persitvarkymu.

***
Ne daliniai pagerinimai, ne pusinės priemonės, o demokratijos plėtojimas iki galo, kaip kelė uždavinį Leninas, — štai kas tegali praktikoje užtikrinti visapusišką socializmo pažangą. Ir todėl svarbiausias mūsų gyvenimo momento reikalavimas — ieškoti, tariant Lenino žodžiais, tokios raidos formų, išbandyti jas praktikoje. Kaip tik TSKP ir stovi prie dabar labai išsiplėtusių demokratinių procesų ištakų. Šiandien visi mato, kad jie nuosekliai stiprėja, eina platyn ir gilyn, apima visą visuomenės santykių visumą, visas gyvenimo sferas. Ir, žinoma, pirmiausia — pačios partijos veiklą.

***
Kita problema, reikalaujanti partinių komitetų dėmesio, yra susijusi su pereinamojo laikotarpio ypatumais. Pirmiausia su likusių trejų penkmečio metų ypatumais. Tai sunkiausias, sudėtingiausias laikas. Aš jį pavadinau kritišku persitvarkymo etapu. Seni mechanizmai, seni administraciniai svertai dar tik demontuojami, o naujos ekonominės paskatos tik išgali.

***
Prieš dvejus metus aš pažymėjau, kad mes turime kiekvienam duoti šansą persitvarkyti. Mes ne-
Vilniai, 1987 m. gruodžio 10 d.

galime nei vadovybei, nei eiliniam darbuotojui, nei darbininkui, nei inteligentui nesuteikti tokio šanso — apgalvoti, nusistatyti poziciją, perlydyti ją į šitiktinimus ir realizuoti savo poelgiais. Dveji su puse metų — tai, aš manau, revoliuciniam etapui, kai viskas greitai vyksta ir plėtojasi, — didelis laikas. Mes buvome kantrūs, demokratiški, ir, jeigu kas norėjo persitvarkyti, jau įsijungė į jį. Bet iš tų, kurie toliau lūkuriuoja, matyt, nieko gero nebus. Aš turiu galvoje tuos, kurie vadovauja darbo kolektyvams, rajonams, miestams.

Dideles viltis persitvarkymo darbe mes siejome ir siejame su kritikos ir savikritikos kaip visuomenės atsinaujinimo galingo įrankio plėtojimu. Per praėjusį laiką sukauptas tam tikras gyvenimo viešumo sąlygomis patyrimas. Išryškėjo ir naujų problemų. Pavyzdžiui, dalis kadro yra aiškiai sutrikę dėl to, kad šiandien taip plačiai ir griežtai kritikuojami neigiami socialiniai reiškiniai, atsiliekantys mūsų visuomeninio ūkio barai, įvairių organizacijų ir žinybų veiklos trūkumai ir klaidos. Ar yra šiame stiprėjančiame kritikos darbe perlenkimų? Taip, jų yra, draugai. Bet reikia, manyčiau, matyti tai, kas svarbiausia. Reikia matyti, kad kritikos ir savikritikos plėtojimas rodo, jog didėja mūsų darbo žmonių sąmoningumas, politinė atsakomybė ir socialinis aktyvumas.

Trumpai

— Atstovų Rūmai užgyrė įstatymo projektą, pagal kurį kitais metais prezidento rinkimų vietovės turi užsidaryti vienu kartu visoje šalyje, išskyrus Alaską ir Hawajų salas.

— Viešosios nuomonės apklausinėjimo duomenimis, 60 procentu pakistaniečių nepatenkinti JAV kišimusi į Pakistano reikalus.

— Tarptautinis ekonomistų susitikimas Ekvadore akcentavo, kad Lotynų Amerikos šalių skolos užsienio bankams viršija jų eksportą į Vakarų pramoninės šalis. Ryšium su tuo Lotynų Amerikos ekonomika varosi nuo koto.

Trumpos pastabos

KAI KAS TEBEKARIAUJA...

Kartais kelios eilutės būna iškalbingesnės ir sukelia daugiau minčių už visą traktatą... Būtent tokias eilutes perskaičiau Londono „Europos lietuvių“:

„Japonų puskarininkis, karui baigiantis, pasislėpė Guanose džiunglėse. Jis pasidavė po dvidešimt aštuonerių metų“.

Jei jūs pasakysite, kad tiek metų — labai daug, aš asmeniškai su jumis nesutiksiu. Juk tokių, kurie ilgus metus kariauja karui pasibaigus, yra labai daug. Ir jie kariauja nepalyginamai ilgiau negu tas japonų puskarininkis.

Pavyzdžiui, kad ir „Europos lietuvis“, kuris paskelbė minimą sensaciją! Juk jis praktiškai tebesėdi „šaltojo karo“ apkasuose, ir sėdi ten ne vieną dešimtmetį. Sėdi apžėlęs barzda, nespėjęs nei su lietuviško gyvenimo, nei su pasaulio įvykiais. Ir — vis kariauja. Kariauja su naujovėmis Tarybų Lietuvoje, kariauja su teigiamais poslinkiais tarptautiniame gyvenime, ypač santykiuose tarp Tarybų Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų, kariauja prieš tai, kad pagaliau pajudėta iš „mirties taško“ branduolinės ginkluotės sumažinimo derybose.

Palyginus su visu tuo, japonų puskarininkis, kuris tik dvidešimt aštuonerius metus slapstėsi džiunglėse — žaidė paprasčiausias vaikiškas slėpynes.

Deja, sėdinčių panašiose „džiunglėse“ ir nieko nenorinčių matyti bei suprasti lietuviškos išsivijios gyvenime yra ir žymiai daugiau, ne vien tik „Europos lietuvis“...

APIE TEISES IR LAISVES

Apie jas prakalbo mums iš gausių rašinių gerai pažįstamas Vytautas Volertas. Paprastai jo tezes galima nusakyti štai taip: teisės ir laisvės klestėte klesti „šiapus“, o „anapus“ yra kaip tik priešingai.

Tačiau viename nesenu rašinių Vyt. Volertas išsuko iš įprastų vėžių ir nustatė štai ką:

„Kai tariama, kad Jungtinės Amerikos Valstijos laiduoja tautoms ir individams vidines laisves, kalbama netiesa. Čia ne laisvės laiduojamos, tik kovos teisės už laisves. Kovok, jei pajėgi, tau netrukdoma. Laimėjęs turėsi laisves.“

Pralaimėjęs prieš fizinę jėgą ar prieš kapitalą, vergauk, tavo tiesos ir teisybės niekas nebegins“.

Tikrai įdomus pripažinimas! Juk kovoti galima bet kur — taip pat ir džiunglėse. Ir ten nugali tas, kieno dantys ir nagai stipresni. Ir ten nugalėjęs tampa „laisvu“ bei „teisingu“, ir ten tada jis gali tas teises ir laisves diktuoti kitiems. Laimėjęs tikrai turi laisves. Pralaimėjęs paprasčiausiai suėdamas...
Ką gi, šios paralelės tikrai naujos, netgi pabodusios. Žinome: net Lietuvoje apie Ameriką rašą

„kapitalistinės džiunglės“ ar „amerikietiškos džiunglės“. Tad kodėl žurnalistai nebenaudoja termino dabar ne kas kitas, o Vyt. Volertas čiuposi kažko panašaus?

O dalykas paprastas: Vyt. Volertas kritikuoja „dvasinį genocidą“, kuris esą plintąs Valstijose — „Laisvės ginančiame, bet laisvės nebojančiame krašte“. Jis mat pasireiškė tuo, kad netgi Amerikos valdžia ne visados elgiasi taip, kaip to norėtų Vyt. Volertas ir jo bėdraminčiai — konkrečiai kalbant, nacių kolaborantų klausimu...

UŽ „TAUTINĘ DRAUSMĘ“...

Prakalbus ta tema, visados prisimenu šaunųjį „Akiračių“ buldogą, kuris priešpaskutinis jų lape saugo „tautinę drausmę“. Nežinau, ar jis pastebėjo vieną įdomų rašinį Bruklino „Darbininke“ — teisingiau pasakius — vienos kalbos santrauką? Ten juodu ant balto pasakyta, kad lietuviai (tie, esantys išsivijoje) galėtų būti pašėlusiai stiprūs ir įtakingi. Tačiau...

... tačiau taip nėra, — teigia garbusis Pr. Giedgaudas, N. Y. Lietuvių bendruomenės vicepirmininkas, — mes nesame stiprūs. Mat šiame krašte mes leidžiame save skriausti, leidžiame braukyti per nosį visokiems OSI ir panašioms užsienio agentams. Kodėl? Kadangi nesame vieningi — kiekvienas traukiame į savo pusę. Mes neklausome savo vadų, nesame linkę remti didelių ir vertingų planų savo aukomis. Pasitaiko tačiau tokių jau negerų paslydimų, kad tas mūsų didysis ginklas (spauda? — V. M.), vietoj šaudęs į priešą, pradeda šaudyti į savo pačių žmones...

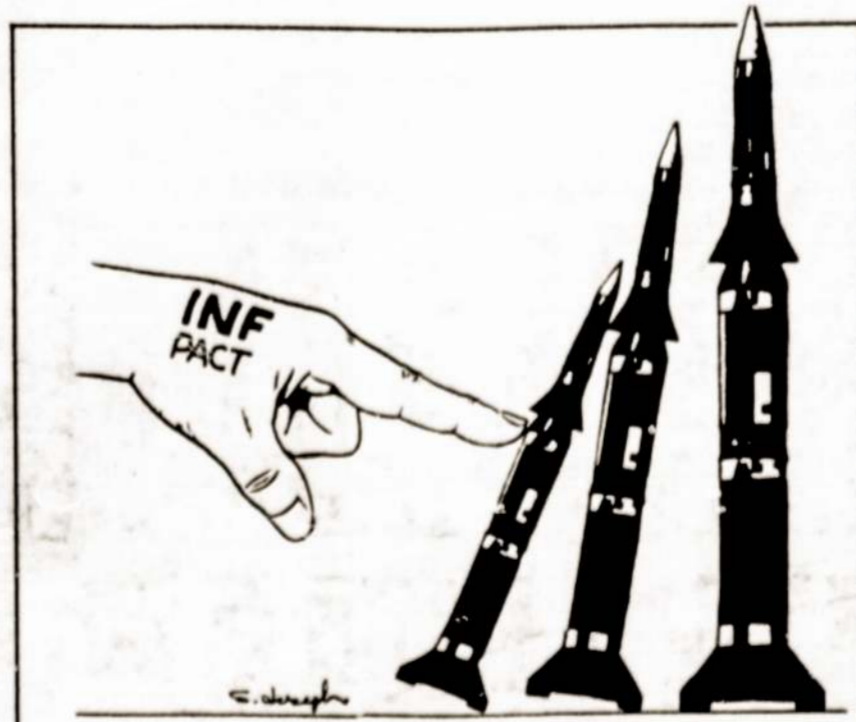
Aiškind kaip nori: infiltravimu, šabatažu, apgalvotu bandymu griauti ar paprastu neatsakingu kvailiu humoru. Rezultatas tas pats — tai kvepia priešų planų vykdymu“

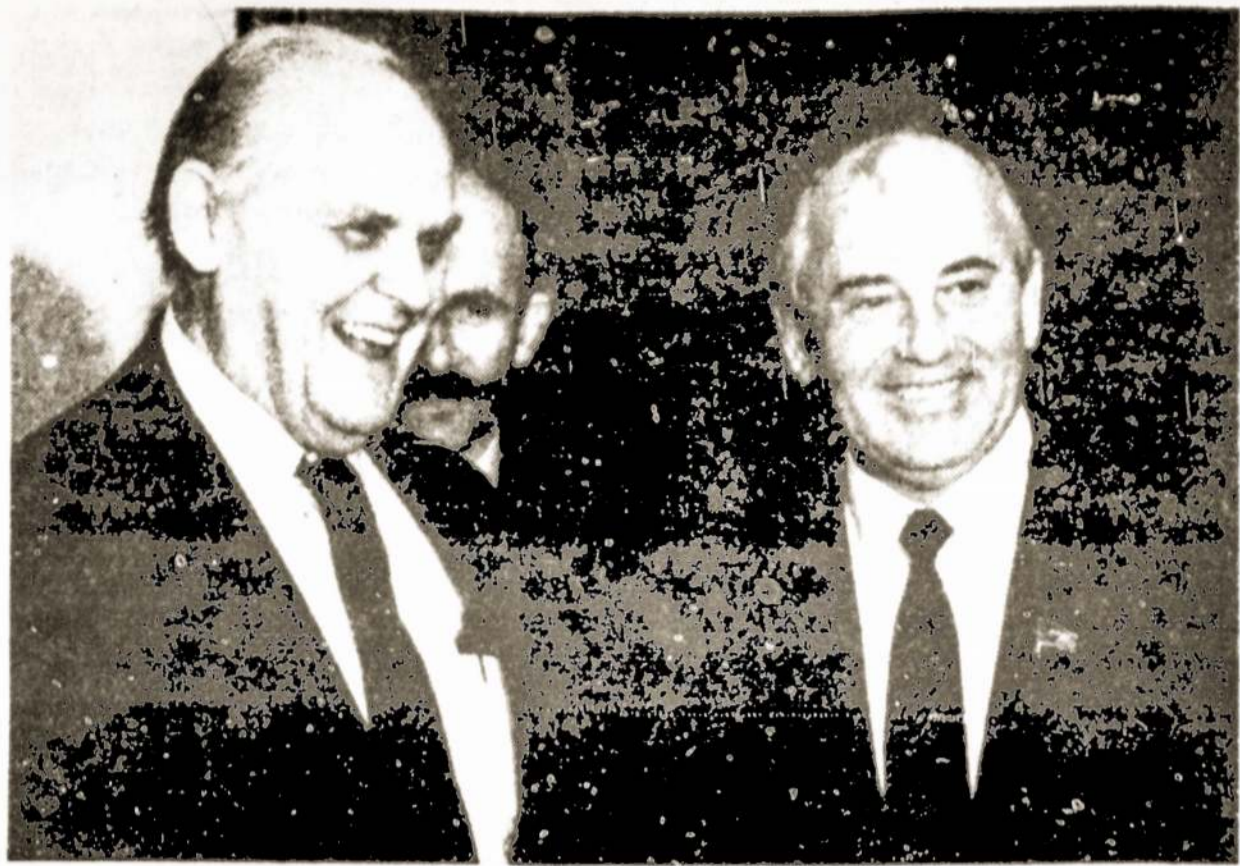
Kaip matote: yra viskas. Infiltracija. Priešo agentai. Leidimas braukyti per nosį. Neatsakinga spauda, kuri retykiais drįsta turėti savo nuomonę. Vadų neklausymas ir kas iš to išeina...

Girdėta? Prieš daugelį metų kažką panašaus buvo galima rasti liūdno atminties „Naujienose“. Be abejo, tai vis dar skamba vienoje kitoje nelabai jauno veikėjo kalboje ir užtikrina darbą „Akiračių“ buldogui, kaip tik saugančiam tautinę drausmę. Ne veltui ir gerb. Pr. Giedgaudo prakalba „Darbininke“ pavadinta — „VIENYBES IR BUDRUMO SIEKIANT“.

Tik viena neaišku: kodėl visa tai atsiduria savaitraščio, turinčio tokią ilgą ir įdomią „biografiją“, skiltyse?

Tai tikrai nedaro jam garbės...
V. M.

Gus Hall and Mikhail Gorbachev at a Soviet anniversary meeting in Moscow.

Atmintinas Spalis

1939 metų spalio 10 dieną buvo pasirašyta „Vilniaus ir Vilniaus krašto perdavimo ir Lietuvos—Tarybų Sąjungos savitarpio pagalbos sutartis“. Spalio pabaigoje į Vilnių įžengė Lietuvos kariuomenė... Ar mena tas dienas vilniečiai? Žurnalistas Virgilijus Liauška susitiko pašnekesiui su Marija Burokiene.

— Net nežinau, kaip šį pašnekesį pradėti.

— Gal nuo mano tėvo. Jis buvo mokytojas — Vilniaus krašto lietuvių veikėjas, žymus pedagogas, už ką apdovanotas Raudonosios vėliavos ordinu.

— Seniai gyvenate Vilniuje?

— Nuo 1922 metų... Tėvas, baigęs Veiverių seminariją, buvo paskirtas į Lenkiją, į Lomžos guberniją... Ten gyvenom, kol tėvas sugalvojo važiuoti Lietuvon, į didesnę miestą, arčiau lietuviybės, kaip sakė...

— Kaip atrodė to meto Vilniaus gyvenimas?

— Atrodė aukštos kultūros, bet, deja, nelietuviškos... Aš baigiau Vytauto Didžiojo gimnaziją 1928 metais, tais pačiais metais įstojau į Stepono Batoro universitetą, į polonistiką. Deja, mokslų nebūčiau, kadangi atsirado visokios kliūtys, visokie reikalai, prasidėjo šeimininko gyvenimas. Mes, seni vilniečiai, turėjom čia suorganizavę įvairias organizacijas. Jų prieky stovėjo laikinasis komitetas, labai didelę veiklą buvo išvysčiusi švietimo draugija „Rytas“, beveik kiekviename Vilnijos kaime buvo mokykla. Jos nelabai gausiai turėjo mokinių, bet mokyti daugelis norėjo, iš kitos pusės — lietuviškos mokyklos buvo persekiojamos ir čia taikomi lyg ir nekalti dalykai: tai šulinys nesutvarkytas, tai šuva nepririštasi, tai išvietė nepastatyta ir vis — bausdos ir baudos... Nežiūrint to, mūsų krašte pamažu atgijo tautinis susipratimas. Mūsų kaimiečiai pradėjo didžiulis, kad yra lietuviai... Čia mūsų lietuvių mokytojai per mokyklas taip sąmonę paveikė.

— Manysčiau, didelė pasipirtis vietos lietuviams buvo 1939 metų spalio 10 d. Lietuvos—Tarybų Sąjungos sutartis... Kokie atsiminimai apie tas dienas?

— Čia tai jau, žinot, įspūdis nepaprastas! Vis dėlto, kai apsvarstai tą sutartį, ką mums padarė Tarybų Sąjunga, tai tiesiog — nuostabumas ir dėkingumo jausmas apima, kad didelė valstybė taip kilniaširdiškai pasielgė, gražino Vilnių — istorinę sostinę... Mes visi labai džiaugėmės. Didelis palengvėjimas mus apėmė, kad jau būsim šeimininkai, savo kalbą galėsime laisvai naudoti.

— Bet Kauno valdžia neskubėjo į Vilnių...

— Kaip bebūtų keista. Mes tikėjomės, kas kas, bet jau prez-

dentas pirmas į Vilnių atvažiuos, bet — ne! Atrodo, įgaliojimas buvo paskirtas. Pradėjo keltis į Vilnių ir Universitetas — vienas iš pirmųjų. Sakysim, su profesūra santykiai buvo labai geri — jie, atsikėlę į Vilnių, suprato: reikia su vilniečiais užmegzti ryšius, laikė savo pareiga su mumis pabendrauti, o iš kitos pusės — buvo ir skeptiškai nusiteikusių žmonių, kurie nelabai norėjo čia atvažiuoti. Gal materialiniais sumetimais, gal veikė netikrumo jausmas, gal pavyzdys iš viršaus. Čia persikėlė ir Keliuotis su savo „Naująja Romuva“. Čia jis didelį vaidmenį suvaidino...

— Kaip atrodė tomis dienomis Vilnius — gatvės, žmonės?

— Gatvėse buvo labai judru, kadangi visi žinojo: viena armija turi išeiti, kita turi ateiti, todėl jau nuo ryto žmonės būriavosi, stengėsi namus papuošti vėliavomis, transparantais... Mes visi su dideliu žingeidumu ir entuziazmu laukėm tų įvykių: pirmiausia pradėjo važiuoti tarybinė kariuomenė, apleisdama Vilnių. Žmonės palankiais šūkiu tarybinius karius lydėjo, mėtė gėles. Po to pradėjo eiti lietuvių kariuomenė, kuriai vadovavo generolas Vitkauskas... Tada jau tikrai pajutom, kad Vilnius mūsų.

— Taip, ši diena jums atmintina...

— Man atrodo, kad Vilniaus sugražinimo dienai per mažai dėmesio rodoma. Vis dėlto tokia diena turėtų būti atžymėta, sakysim, kuri nors aikštė galėtų būti pavadinta „Spalio 10-osios“ vardu, galėtume surengti ir „Vilniaus dieną“, kad ji atsiliėtų kiekvieno lietuvių sieloje, taptų kiekvieno Vilniaus namų švente.

Smulkūs veidai žeidžia žmogaus orumą, o idėjiniai ginčai praturtina, net pagražina gyvenimą, pagilina mintį.

A. Andrejevas

PAŠNEKESYS SU KRONIKIEČIU

— Laba diena, gerbiamas Kronikieči.

— A! Jūs čia. Taip sakant, „Vilnius“ komandiruota...

— „Vilnius“ dėl to nesupyks. Jai svarbiau kažką įdomesnio išgirsti.

— Kas įdomu, ne visuomet svarbu. Jūs žiūrėjote teletiltą „Vilnius—Ženeva“? Bet ką čia klausiu! Žurnalistui tai būtina. Kokios mintys jį pasižiūrėjus?

— Kalbame, kaip aktualu žmogui pažinti visą pasaulį, o pasirodo, net gimtosios Europos nepažįstam...

— Jūs teisi. Tačiau tai, kad pagaliau šitą suprantame — žmogaus ir žmonijos naudai. Išgirdęs iš Ženevos klausiant, kiek turime Vilniuje milijonierių, pagalvojau: negi jie nežino, kad jų neturime. Pasirodo, Ženevoje milijonierių gyvena nemažai. Gal todėl ir klausė, kad norėtų pasididžiuoti, o, žiūrėkite, kokie mes pasigyvenę.

— Bet klausė ne tik šito. Pavyzdžiul, ar pas mus yra alkoholikų? Ir jeigu yra — kiek jų?

— Niekam ne paslaptis: yra alkoholikų. Yra ir narkomanų. Yra ir vagių. Tačiau, išgirdęs, kad Vilniuje apie 5000 alkoholikų, ir pats nustebau. Tačiau susidariau įspūdis, kad pirmiausiai mes stengiamės sužinoti, kas yra negatyvus. Gal tai mada, gal kažkas kita. Pagaliau, gal taip norima patikrinti, kiek mes atviri... Bet tik šiandieną mums daugiau reikalingas geravališkumas. Tik geravališkumu sutvirtinti tiltai tegali išlaikyti žmonių suartėjimo procesą. Dabar teletiltuose, kuriuos teko matyti, visuomet aptikdavau nusiteikimą pakelti savo pusę aukščiau kitos. Tai ne geriausia išeitis.

— Tačiau sutikite, kad ir šitokius teletiltus turėdami, jau šio to išmoktame.

— To neneigiu. Mielai pasižiūrėjau ne tik teletiltą „Vilnius—Ženeva“, bet ir kitus. Nemažai buvo jų, tokių teledialogų ir tarp TSRS ir JAV įvairių auditorijų. Man tik apmaudu, kuomet tokiuose dialoguose išgirstu provokatoriškas gaidas. Kaip mes patys žinome, nesame šventuoliai, taip tą žino ir kitų kraštų žmonės.

— Jūs, atrodo, norite pasilikti sau teisę „neatsiskleisti“ iki pabaigos. Kažką užtauoti? Vis dėlto dar neseniai gyvenome ištikinimu, kad jeigu ne šventuoliai, tai netoli to...

— O, o! Todėl ir norėtusi turėti daugiau dabarties nei praeities. Juk būtent nüdieninis gyvenimas išgrindė tokius tiltus. Turėdami galingą teletechniką, radiotechniką, mes vis dėlto to ankščiau nepanaudojome dialogams... Ne todėl juk, kad žmonės buvo kiti. Gal daugiau todėl, kad buvom linkę už visus kalbėti valdininkų lūpomis. Dabar ir reikėtų, gerb. Stefanija, mums pasirodyti su savo kultūra. Pasirodyti su tuo, ką turime užgyvenę, sukaupe žmogui ir šalyje. Tuomet būtų lengviau vieniems kitus suprasti. Mūsų gyvenimai juk neišišvaistė šiaip sau. Padarėme o-ho-ho kiek nemažai! Abipusiai žinant, kuo esame gražūs ir turtingi, jau tos negerovės, tie skauduliai neatrodys kaip kažkas amžinai duota, kaip kažkokie likimo prakeikimai. O dabar tik ir girdi: mes gražūs, o jūs — ne...

— Tęskit. Aš, pavyzdžiul, pradedu susimąstyti.

— Toks ir tęsimas. Kai aš atveriu svečiui savo namų duris, stengiuosi jį pasodinti garbingiausioje vietoje. O ir svetyse nelieka skolingas — jis padėkoja, supranta, kad nevaidmainiavau, buvau jam svetingas, visus rūpesčius pasilikdamas sau... Kitąkart,

kai labiau apsisirasime, jam pasakosiu, kaip naktį miegojau, ką sapnavau. O vėliau — ir apie visą savo gyvenimą... Apie tai, kada ir ką skaudėjo, kiek kokių rūpesčių buvo... Kitaip sakant, teletiltai, kurie pradėti organizuoti tarp Jungtinių Amerikos Valstijų, kitų šalių ir Tarybų Sąjungos, mano supratimu, dar neapgauti tuo rūpesčiu, kuris pirmiausiai reikėtų abipusę žmogišką pagarbą. Mums dar toli iki supratimo, kad esame vieni pas kitus svečiuose ir todėl didžiausioji mūsų pareiga pasidžiaugti, kad šeimininkai pasiūtegia parodyti tai, ką patys turi ceriausio.

— Jūs nusiteikę prieš kaltinimus, kuriuos išgirdome per jau turėtus teletiltus...

— Priekaištavimai, kartais net grubūs išpuoliai — ne geriausias dalykas. Man norėtusi, kad juose būtų daugiau geravališkumo. Šiuometiniame, tai yra pradiniame teletiltų etape, — tai turėtų būti labai svarbu. Mums dabar svarbiausia suprasti jausmais, kad esame žmonės, kad kaip žmonės vieni į kitus labai panašūs. Geravališkumas reikalinga ne pati sau — ji reikalinga padėdant vieni kitiems bėdose, nelaimėse, reikalinga ateičiai, kad pagaliau pasibjaurtumė tokia padėtimi, kuomet taiką saugojam kaupdami vis naujus ir naujus ginklus. Juk šitokia taika iš milijonų žmonių išplešia paskutinį duonos kąsnį. Jūs tik, gerb. Stefanija, nemanykite, kad mano galvoje viskas aišku. Aš tik žinau, kad šiandien žmonijos laukia dideli žygdarbiai, kad jiems įgyvendinti reikalinga didžiulė tautų ir valstybių talka. Štai todėl ir iškalbėjau, apgailėstaudamas, kad mes, turėdami gerą priemonę savęs pažinimui, deja, nesugebame efektyviai ja pasinaudoti. Mes dar vis baksnojame pirštais: tu toks, tu anoks! Nuo to niekam ne geriau, o reikalas būti arčiau vieni kitų yra nepaprastai reikšmingas...

— Ačiū, jau kalbėjau, kad „Vilnius“ ilgų interviu nemėgsta.

— Bet tai ne interviu. Tai jums, žurnalistams, mano priekaištavimai. Per teletiltus ar radijo tiltus jūs suvedate milijonus žmonių. Ten ir aš noriu būti lygiateisiu dalyviu. Pasakiau tik tai, ką jaučiu. Tegū teletiltai, radijas nebūna kokia nors teismų salė. Tegū šios ryšių priemonės pasirūpina, kaip parodyti, kuo tautos didžiulė, visi. Manysčiau, kad nuo čia reikia pradėti žmonių, tautų, valstybių ir viso pasaulio suartėjimą. Būtent šitokiu būdu man pavyko surasti nemažai draugų. Jeigu pagarba veda žmogų prie žmogaus, tai, manau, kad ne kitaip yra kal-

bant apie tautas ar valstybes. Jau paskui, kai būsime gerai pažįstami, kai suprasime, kad ne uniforma „siuva“ žmogų, o žmogus siuva uniformą, galėsime pasiaiškinti, kodėl ji šitokia, o ne kitokia. Bet sakau — tai kiek vėliau, kai bus nuoširdumas ir susidomėjimas, ir konstatavimas... Dabar pamatę vieni kitus, tuoj ir stengiamės išvysti priešus... Ilgalaike konfrontacija įvairiausiai lygiais pasėjo didžiulį nepasitikėjimą... Tad pirmiausia išieikime vieni kitų pasižiūrėti, kaip atrodome savo gražumu.

— Iš tiesų mintis jūsų paprasta. Pirmąkart išsiruodami į svečius, pasipuot save stengiamės bene labiausiai. Butent tokioje aplinkoje prasideda bendravimas ir draugystė. Ačiū už pašnekesį.

Stefanija Grigaltė

Vilnius, 1987 m. gruodžio 10 d.

Vilniuje spalio paskutinėmis dienomis vyko TSRS ir JAV mokslininkų susitikimas.

Nuotraukoje: [iš kairės] JAV nacionalinės mokslų akademijos tarptautinio saugumo ir ginkluotės kontrolės komiteto prezidentas V. Panovskis, Lietuvos TSR Mokslų Akademijos prezidentas akademikas J. Požela ir TSRS Mokslų Akademijos Kosminių tyrimų Instituto direktorius akademikas S. Segdejevas. K. Jankausko nuotr.

TEMA, KURIAI NĖRA ABEJINGŲ

Manau, kad laikraščio skaitytojai žino vieną esminių pastarojo laikmečio mūsų gyvenimo bruožų: svarbūs vyriausybiniams dokumentai, nutarimai, reikšmingiausi projektai pateikiami visuomenei apsvaistyti, aptarti. Dokumentai teisingiau — jų projektai — skelbiami spaudoje, per radiją, televiziją. Visi gyventojai su jais susipažįsta labai iš karto, ir žmonės vėliau rašo laiškus (valdžios įstaigoms, atitinkamoms komisijoms, redakcijoms), pareiškdami savo nuomonę, konkrečius pasiūlymus o neretai — ir rimtas pataisas.

[Visa tai konkrečiai atsižvelgiama galutinai koreguojant projektus.

Kaip vieną stambiausių ir būdingiausių pavyzdžių norėčiau paminėti tarybinę Konstituciją, kuri buvo galutinai priimta tik po visuotinio, pačio demokratiškiausio aptarimo.

Sis reiškinys ypač pagyvėjo po pastaruosius keletą metų, prasidėjus ženklioms permainingoms mūsų gyvenime. Štai šiuo metu visiems tarybinėms žmonėms yra pateiktas aptarti kardinalių, didžiulių pakeitimų sveikatos apsaugos sistemoje projektas.

Ar bereikia sakyti, kad šiai temai abejingų tikrai nėra?

Žinau, pavyzdžiui, kaip medicina, mūsų ligoninėmis, gydytojais domisi tautiečiai, besilanką Lietuvoje. Objektiviai pripažįsta tarybinės medicinos pasiekimus, jos nerą tarnybą darbo žmogui. Per 70 metų Tarybų Sąjungoje šioje srityje padaryta labai daug. Tris kartus sumažėjo bendras mirtingumas, net vienuolika kartų — vaikų mirtingumas. Tarybų Sąjungoje nebėra daugelio pavojingų infekcinių ligų grėsmės.

Tai plačiai žinoma ir pripažįstama. Tad kodėl prireikė reformos? — paklauskite.

Deja, ir šioje srityje kilo daugybė problemų, kurios keliamos tik dabar, praktikoje vykstant viešumai, persitvarkymui — apie tai plačiai rašo ir jūsų „didžioji“ spauda, pasakoja TV, radijas.

Svarbiausia, kad medicina buvo atsidūrusi savotiško „socialinio kurtumo“ zonoje. Tai dabartinio Tarybų Sąjungos sveikatos apsaugos, 1987 m. gruodžio 10 d.

gos ministro Eugenijaus Čiazovo vertinimas. Ministras, beje, gerai žinomas ir jūsų krašte, kur jis lankėsi ne kartą. Jis vienas aktyviausių taikos šalininkų.

Kokie esminiai naujojo projekto punktai?

Visų pirma numatoma beveik tris kartus padidinti lėšas, skirtas sveikatos apsaugai. Kam jau kam, o jums aiškinti tikrai netenka, ką tai praktiškai reiškia!

Labai greitai, jau iki 1990 metų, sveikatos apsaugos įstaigos gauna didžiules lėšas technikai. Ministras Eugenijus Čiazovas neseniai pokalbyje su žurnalistais pažymėjo ir tai, kad, sprendžiant problemas, labai daug kas priklausys nuo profsąjungų aktyvumo, nuo įmonių vadovų požiūrio į žmonių sveikatą. Manau, kad jums įdomu sužinoti, kad pagal projektą kiekviena gamykla, įmonė, kurioje dirba daugiau kaip 5 tūkstančiai žmonių, turės skirti lėšas savos ligoninės ir gydyklos statybai.

Nors, pavyzdžiui, Lietuvos kaime yra platus gydymo įstaigų tinklas, jis dar pagerės: kaip tik ligoninių ir poliklinikų statybai kaime dabar skiriamas ypatingas dėmesys.

Žymiai geriau bus ruošiami gydytojai...

Nė, ir naujiena, kuri negali jūsų nesudominti: skelbiamas ryžtingas karas rūkymui — aš jau nekalbu apie alkoholizmą, narkomaniją.

Tai visi šios naujovės — ir dar daugybė kitų — dabar plačiai aptariamos mūsųose. Autoritetinga komisija išnagrinės visus konstruktyvius pasiūlymus, pagedavimus ir po atitinkamų patarimų šis dokumentas taps praktiniu vadovu.

Žinau, kad jūsųose ta tema pasigirdo skeptiškų balsų — atseit ir anksčiau planai buvo gražūs, tik ne visados įgyvendinami. Manau, kad skeptikams teks nusivilti.

Vladas Mikšys

© Akademiko Kazimiero Meškauskio 70-mečio proga Lietuvos TSR Mokslų Akademijos centrinėje bibliotekoje suruošta jubiliejinė ekspozicija.

KALBANT APIE KALBAS

Apie jas tikrai daug kalbama ir rašoma. Ir — labai įvairiai. Visų dažniausiai apie tai, kad kalbos labai kenkia. Ypač vaikams. Ir juo daugiau kalbų moki, tuo blogiau... Dar kitur samprotaujama, kad kalba kalbai nelygi. Yra geros kalbos ir yra blogos kalbos. Dar viskas priklauso nuo šalies, kurioje kalbama apie kalbas.

...Visiškai suprasiu tuos skaitytojus, kurie perskaitę šias eilutes, pakraipys galvą ir pasakys — ar tik kartais nenusikalbėjo jų autorius. Deja, ne. Rašau žodelį „deja“ todėl, kad panašios — ir kaip tik tokio lygio diskusijos — neretoms rimtai atrodančiuose laikraščiuose „Tėviškės žiburiai“, „Draugas“, „Darbininkas“. Dar blogiau, kad taip rašo gražiais titulai ir nuopelnų sąrašais pasidabinę žmonės. Taip rašoma, kaip jūs suprantate, apie rusų kalbą. Apie rusų kalbą Lietuvoje. Pro tų rašinių autorių dėmesį nepraslydo tai, kad rusų kalbos dėstymui skiriamas didesnis dėmesys. Jie prakalbo: girdi, tai labai nuskriaus Lietuvos vaikus. Antros kalbos mokymas juos gniuždys tiek fiziškai, tiek dvasiškai. Trukdys gimtajai kalbai.

Nesieškite tuose teiginiuose mokslinių arba apskritai nors kiek rimtesnių motyvų. Jų nėra ir negali būti. Juk pats gyvenimas įrodė ir jau labai seniai, kad kalbų žinojimas turtina žmogų, padeda jam plačiau žvelgti į pasaulį. Ypač tokia pasaulinė kalba, kaip rusų.

Ypač Lietuvoje, vienoje sąjunginių respublikų.

Nė kiek neabejoju: visa tai puikiai žinoma ir anksčiau minėtų „teorijų“ autoriams. Bet juk jiems rūpi ne tiesa ir, aišku, ne Lietuvos vaikai — tai tik antitarybinės propagandos dalis. Juk tie patys „teoretikai“ samprotauja visiškai kitaip, kai kalba apie savo vaikus, apie Jungtines Valstijas ir lietuvių — anglų kalbų santykį. Štai ką ta tema „Pasaulio lietuvių“ rašo leidyto „Mūsų vaikas“ redaktorė St. Vaišvilienė. Ji teigia: „VIENA KALBA KITOS NEGADINA“. Štai jos mintys, kurioms galima tik pritarti:

„...daugiakalbiškumas raginamas lingvistų ir tų, kurie pajėgę atsikratyti „immigrant inferiority“ jausmo ir mato didelius plusus kalbų mokėjime.

Auklėtojai tiki, kad antros kalbos mokėjimas skatina vaiko galvą ir pakelia savęs vertinimo jausmą“.

Tai gi, anot specialistų, dviejų kalbų mokėjimas reikalingas ir netgi būtinas Amerikos lietuviškams ir, matyt, su tuo niekas ypatingai nesiginčija. Užtat visai kas kita, kai kalba apie Lietuvos lietuviukus: anot tokių „teoretikų“, jiems turėtų pakakti vienos kalbos, ir neš tu ką!

Taip teigia tie patys „teoretikai“, kurie įrodinėja, kad lietuvių sielai visų artimiausia šiaudinė pastogė, balana, arklis ir kryžius... Vytautas Zemaitis

Gražu Lietuvos pievose.

PRIE MUSELINIŲ MEŠKERIŲ

Kažin ar Amerikoje žino, ką reiškia žodis muselinkas. Tik jau ne mūsų gaudytojas. Tai tam tikra žvejų kategorija. Apie juos šis mūsų pasakojimas.

Lietuvoje mėgstamos žvejų varžybos museline meškere. Šiomet, pavyzdžiui, čempionų laurus pelnė Vilniaus muselinkai, antri — kauniečiai, treči — ukmergiškiai.

Lietuvoje — beveik šimtas tūkstančių žvejų mėgėjų. Juos galima suskirstyti pagal pomėgius — vieni mėgsta žuvalti spinningu, kiti — plūdine, treči dūgnine meškere. Bet ilgą laiką mūsų krašte mažai buvo žinoma apie žvejybą museline meškere. Dar prieš pusę amžiaus iš Anglijos — klasikinės žūklės museline meškere tėvynės — atvykdavo jos mėgėjai pameškeroiti Lietuvos upėse. Tačiau šios rūšies žūklės šalininkų ir vėliau buvo mažai. Tai brangiausia žūklė: nepigiai kainuoja geri meškerykočiai, specialūs valai, muselių kolekcijos, apranga... Dabar entuziastų išlaidos nesulaiko — prie bet kurios šaltavandenės upės, kur veisiasi upėtakiai ir kiršliai, sutiksi žveją, žūklaujantį garsiausių pasaulio firmų muselinėmis. Jų laimikiai — nemaži. Kasmet į žūklės rekordų sąrašus pakliūva trikilograminiai upėtakiai, sumeškeroiti muselinkų.

Kai rašytojas V. Suchockis-Audronaša ir A. Kasulaitis ėmė populiarinti žūklę museline meškere, jie nė svajoti negalėjo, kad Vilniuje įsikurs muselinkų būrelis, vienijantis per šimtą žvejų. Yra sekcijos Kaune ir Klaipėdoje. Prie Medžiotojų ir žvejų draugijos respublikinės tarybos atidarytas muselinkų klubas, kuriam vadovauja TSRS sporto meistras J. Mikštas. Klube ruošiamos paskaitos apie ichtiologiją, entomologiją, dalinamasi patirtimi. Čia susitinkama su mokslininkais, muselinkais iš Latvijos, Estijos, Leningrado. Klubas tapo tikra patirties ir meistriškumo mokykla. Klubo iniciatyva rengiama serija sportinės žūklės varžybų — tarp jų skirtos pirmųjų muselinkų V. Suchockio ir A. Kasulaitis atminimui.

Respublikos medžiotojų ir žvejų draugija muselinkams užsako įrankius užsienio firmose, padeda juos įsigyti.

Muselinkai ne tik meškeroja — daug laiko sportinės žūklės mėgėjai skiria prižiūrėti jiems priskirtus vandenius, veisia tauriąsias žuvis — tūkstančiai jų kasmet išleidžiami į tyriausias Lietuvos upes.

Viktoras Armaltis

VILNIUS

Pajuokauja ir lietuviai

1. GRAFIENĖS SYKŠTUMAS

Povilas Višinskis, pablogėjęs sveikatai, iš Peterburgo grįžo į Lietuvą. Mokė ponų vaikus. Iš pradžių apsigyveno Pavirčiuvės dvare pas dvarininką Jalovecką, o paskui pas grafą Plioterį Kurtuvėnuose kaip jo vaikų privatus mokytojas.

Grafiene Plioterienė pasižymėjo dideliu sykštumu ir namų mokytojus prastai maitindavo. Višinskis buvo nusilpęs, jam reikėjo gerai maitintis ir laikytis dietos. Tad jis padiktavo sąlygas. Grafiene, išgirdusi, kad reikia kasdien duoti po du kiaušinius, labai nustebo: — Kasdien po du gaidžiukus! Taip, taip, iš kiaušinio višta gali išperėti gaidžiuką, taip. Kas tai matė, kas girdėjo — po du gaidžiukus...

Dėl maisto Višinskiui su grafiene reikėjo tiesiog kariauti. Paskui jis atsisakė dvare pietauti — valgė pas Kurtuvėnų kleboną. Toks pat likimas ištiko ir vėliau ten grafo vaikus mokiusį studentą Merkelį Račkauską. Tasai irgi buvo priverstas pietauti klebonijoje.

2. KAIP PRASIMANYDAVO PINIGU KINUI

Nors rašytojo Jono Dovydaičio (1914—1983) tėvas buvo profesorius, bet vaikų nelepino, labai reitai duodavo pinigų kinui. Iš kur gauti pinigų?

— Pas mus gyveno jauniausias tėvo brolis mokytojas, didelis tautosakas ir senų knygų mėgėjas, — pasakojo J. Dovydaičis. — Jo knygų lentyna buvo prigrūsta retų senų leidinių dviem eilėm. Jis ir mudviejų su broliu prašydavo, kad jei kur užtiksimė seną lietuvišką knygą, jam parneštume, jis nupirks. Mes išgudrėjome: išimame iš antros eilės apačioje kokią knygą ir sakome, kad gavome mieste iš draugų. Dėdė apsidžiaugęs sumoka mums, ir mes tuo būdu gaudavome pinigų kinui...

3. KALBININKO IR POETO POKALBIS

Kalbininkas Pranas Skardžius (1899—1955) ir poetas Jonas Graičiūnas buvo baigę tą pačią Panevėžio gimnaziją ir susitikę mėgdavo pasiprašyti.

— Žinai, Jonai, tavo pavardę reikės keisti pagal bendrinės kalbos normas, nes ji tarmiška. Vietoj a reikės įdėti e, būsi Graičiūnas, — sako Skardžius.

— Man tai nieko, menkas bus skirtumas, — atsikerta Graičiūnas. — Bet kas liks iš tavęs, kai vietoj a įdėsi e, tu tada būti tik Skerdžius...

6

4. NEIŠSIPILDŽIUSI KAPELIONO PRANAŠYSTĖ

Įžymusis materialistinės minties propaguotojas, laisvamanybės judėjimo Lietuvoje vienas pradininkų dr. Jonas Šliūpas savo memuaruose pateikia įdomių epizodų iš jaunystės dienų. Prisimindamas gimnazijos laikus, Šliūpas rašo, jog tuomet mokyklose daug dėmesio buvo skiriama religijai. Mintaujos (Jelgavos) mokiniai protestantai turėję puikų mokytoją pastorių Sezemaną, o katalikams iš pradžių tikybą dėstęs kun. Rimkevičius, abstinentas ir antifeministas, bet šiaip išsilavinęs dvasininkas; po jo tikybą dėstęs kun. Jaselskis, stambus, augalotas vyras.

Šį kapelioną Šliūpo bendramoksliai lenkai Liutoslavskiai dažnai erzindavę kebliais klausimais. Šeštoje klasėje kartą supykęs kunigas pasakė: „Iš visų jūsų nelaukiu ateityje bažnyčiai naudos, išskyrus tik vieną Joną Šliūpą, kuris bus katalikų bažnyčios ramstis“. Mat jisai visada būdavo gerai išmokęs tikybės pamokas.

Tačiau gyvenimas ką kita parodė: Liutoslavskiai vėliau tapo konservatoriais, mistikais, o Šliūpas virto ateistu ir visą gyvenimą pliekė kunigus bei jų politiką...

5. REIKĖTŲ SUVIENODINTI

Buržuazinėje Lietuvoje veikusi Žurnalistų sąjunga buvo įsivedusi žurnalistų ketvirtadienius, kuriuose svarstydavo įvairius profesinius klausimus. Vieno dienoraščio reporteris piktinosi, jog nesą vienodumo, rašant Europos miestus: vieną kartą rašoma E. dapeštas, kitą — Bukareštas. Girli, ELTA turėtų suvienodinti...

Kitas žurnalistas įsiterpė: — Reikėtų suvienodinti rašytojų moterų pavardžių rašymą. Dabar painiava: vieni rašo Pečkauskaitė, kiti — Petkevičaitė...

6. NUOLAUDUS SUŽADĖTINIS

Kauno universiteto teologijos-filosofijos fakulteto studentai tiesiog apstulbo, sužinoję, kad įžymus ateitininkų ideologas, asketas profesorius Stasys Šalkauskis veda. Ir ką? Ogi savo klausytoją, studentę Juliją Paltarokaitę, fakulteto gražuolę.

Viskas būtų buvę gerai, bet atsirado rimta kliūtis: Julija pasižadėjusi kitam. Ją, baigusią gimnaziją, įsimylėjo vienas pedagogas, Telšių gimnazijos inspektorius, su kuriuo prieš vykdama į Kauną, susižadėjo.

„Norėdamas ir šiuo atžvilgiu būti džentelmenas, — rašo Šalkausko biografas J. Fretas, —

JEI KALBĖSIME APIE TIRAŽUS

1937 m., t. v. prieš pusę amžiaus, Lietuvos valstybė jau buvo padėjusi ekonominio ir kultūrinio gyvenimo pagrindus. Tai buvo laikas, kurį prisimindama išėivijos spauda siūlo pavyzdžiu. Todėl kartais verta prisiminti, ką duotų mūsų tautai sugrįžimas į tų laikų gyvenimo būdą. Verta prisiminti, palyginti ir apmąstyti.

Išėivijos spauda vis mėgsta partiti literatūros leidėjams Lietuvoje, kokiais tiražais privalome leisti knygas. Iš tikrųjų kai kurie tiražai galėtų būti didesni ar mažesni, dėl to diskutuoja leidėjai ir knygų prekybininkai. Pavyzdžiui, buvo laikas, kada poeziją teko leisti didesniais tiražais, po to eilėraščių rinkinių paklausa sumažėjo. Pastaraisiais metais jų tiražas nusistovėjo tarp 5 000 ir 10 000 egzempliorių, atsižvelgiant į autorių populiarumą, jų knygų poreikius. Pasitaiko, jog viena ar kita knyga išperkama greičiau, o kitos, net gerų, įvertintų, žinomų poetų, guli lentynose ne vienerius metus (antai: J. Juškaičio, V. Skripkos, A. Žukausko, P. Palilionio, M. Karčiausko ir kt.). Tačiau leidyboje turi būti ir tam tikra lygybė, autoriams suteikiamas vienodos galimybės, ne visada galima iš anksto tiksliai numatyti kiekvienos knygos poreikį, be to, iš poezijos tiražų didesnio pelno leidėjai ir knygų prekybautojai neturi. Pavyzdžiui, Antano Gustaičio „Pasiglostymo palaime“ tikriausiai būtų išparduota žymiai didesniu, negu 7 tūkstančių egzempliorių tiražu. Bet jei šis rinkinys būtų leidžiamas skirtingu tiražu, negu S. Santvaro, Vl. Šlaito ir kitų išėivijos auto-

profesorius vyko į Zemačius pasikalbėti su sužadėtinium. Tasai, visą reikalą gerai suprasdamas, Paltarokaitei gražino laisvę“.

7. DU KAZIAI INČIŪROS

Poetas Kazys Inčiūra jau buvo rinkinių autorius, kai viename žurnale pradėjo rodytis eilėraščiai su ta pačia pavarde. K. Inčiūra parašė atvirą laišką redakcijai, kad tame žurnale spausdinami eilėraščiai yra ne jo ir kad jis draudžia kažkokiam eilėkaliui pasirašinėti jo pavarde.

Redakcija, spausdindama K. Inčiūros protesto laišką, pridėjo pastabą: „Niekas negali uždrausti pradinės mokyklos mokytojui Kazii Inčiūrai pasirašinėti savo pavarde“...

Bet, kaip sakoma, dėl šventos ramybės antrasis Kazys Inčiūra paskiau ėmė pasirašinėti — Kazys Pranas Inčiūra. Pokario metais jisai buvo atsidėjęs rusų poetų vertimui.

Julius Butėnas

rių knygos, gal nebūtų teisinga. Antai puikiai išleista J. Kekšto knyga „Dega vėjai“ senokai guli knygynuose neišperkama. Arba kodėl užsienio lietuvių eilėraščių rinkinys turi eiti didesniu tiražu, negu Lietuvoje gyvenančio gero poeto?

Jeigu Lietuvoje vadovautumės vien prekybiniais argumentais, vargu ar teisingiausiai spręstume poezijos knygų leidybos reikalus. Tai — pirmiausia kompetencija tų, kas leidžia tas knygas. Ir puikiai leidžia. Pagaliau tiems, kas svetur moko, kaip tvarkyti tuos reikalus Lietuvoje, reikia priminti pagrindines — moralines teisės stoką: tie, kas klestėjimo pavyzdžiu siūlo Lietuvos gyvenimą prieš pusę šimtmečio, turėtų kai ką žinoti ir palyginti. Tarp jų ir knygų tiražus, kurie taip pat daug pasako apie krašto kultūrą ir literatūrinius gyventojų poreikius, o taip pat sąlygas kultūrai.

Taigi daug ar mažai, jei knyga išleista 7 000 egz. tiražu?

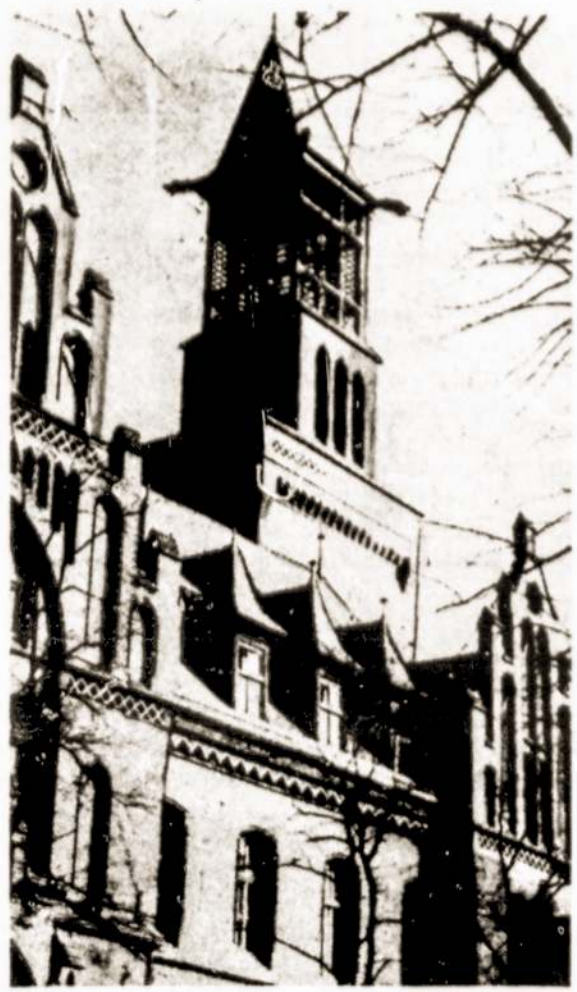
Prieš pusę amžiaus poezijos knygos Lietuvoje buvo leidžiamos 1000—2000 egzempliorių tiražu, o neretai — ir mažesniu. F. Kiršos „Maldos ant akmens“ 1937 m. išėjo 1 200 egz. tiražu. J. Aleksandravičiaus (Aisčio) „Užgesę chimeros akys“ tais pačiais metais — 1 125 egz. (1935 m. — „Intymios giesmės“ — 700 egz.) tiražu. Didesniais tiražais pasirodydavo pripažintų autorių rinktinės, bet irgi nepalyginsi su dabartiniomis (1936 m. V. Mykoliaičio-Putino „Keliai ir kryžkeliai“ — 2 225 egz., 1940 m. J. Kuosos-Aleksandriškio „Poezija“ — 2 200 egz.). Beje, ir tų knygų ilgai būdavo galima gauti knygynuose.

Ką bekalbėti apie poeziją. Labiausiai Lietuvoje skaitomos knygos — romanai, išleidžiami 20—30 tūkstančių ir didesniais tiražais. Nemaža tų knygų pasirodo keliais leidimais, ir vis tiek stokoja. O prieš penkiasdešimt metų?

1936 metais: A. Vaičiulaičio „Valentina“ — 3 425 egz., L. Dovydeno „Broliai Domeikos“ — 3 225 egz. Arba 1937 metais: P. Orintaitės „Daubiškės inteligentai“ — 2 225 egz., S. Ivošišio „Spūdai“ — 2 300 egz., V. Mykoliaičio-Putino „Krizė“ — 3 525 egz., A. Vienuolio „Viešnia iš šiaurės“ — 2 225 egz. Tiesa, antras, pataisytas, leidimas 1935 m. — „Ministeris“ išėjo 3 000 egz. Tai būdingi ir pastovūs knygų tiražai tada, kai lietuvišką romaną kūrė puikus rašytojai. Pavyzdžiui, J. Jankaus romanų tiražai — 2 700 ir 3 200 egzempliorių.

Vladas Kaunietis

Vilnis, 1987 m. gruodžio 10 d.

Klaipėdos centrinio pašto bokštas.
Bernardo Aleknavičiaus nuotraukas

**JAV PAŽANGIŲ LIETUVIŲ
LAIKRAŠČIO "VILNIS"
REDAKCIJAI**

Tarybų Lietuva su derama pagarba paminėjo savo sūnaus, žy-
maus JAV lietuvių visuomenės
veikėjo, žurnalisto Leono Prūsei-
kos gimimo 100-ąsias metines.

Vilkaviškio rajono Daugėlaičių
kaime, prie namo, kuriame gimė
L. Prūseika, atidengta memoriali-
nė lenta.

Ivyko minėjimas Kybartų kul-
tūros namuose, pavadintuose L.
Prūseikos vardu. Šio minėjimo
dalyvių vardu siunčiame Jums,
brangūs vilniečiai ir laisviečiai,
geriausius linkėjimus. Jūs tęsiate
L. Prūseikos, A. Bimbos, R. Miza-
ros, V. Andriulio ir kitų pažangio-
sios išsivijios veikėjų pradėtą dar-
bą taikos ir pažangos vardan. Di-
džiuojamės ir gerbiame Jūsų kil-
nią veiklą, ištikimybę darbo žmo-
nių interesams, socialiniam teisin-
gumui.

R. Aleksienė, V. Buragas, E.
Juškys, L. Kapočius, V. Ka-
zakevičius, A. Kusta, J. Lu-
koševičius, B. Raguotis, V.
Sudeikis, J. Tėvelis.

Vilnius, 1987 m. lapkričio 13 d.

LAIŠKAI IR PARAMA

Gerb. Administracija:
Čia rasite už \$25 čekį. Prašau
atnaujinti Mary Ginet (Ginaitienei)
"Vilnies" prenumeratą. Likusi \$10
bus parama laikraščiui.

V. Taraskienė
Santa Clara, Cal.

Gerb. "Vilnies" Administracija:
Siuom siunčiu \$40. Tai bus už
prenumeratą ir laikraščiui auka.
Prenumerata dar neužsibaigusi,
bet skubinu iš anksto atsinaujinti.

Turėjau nemalonumą. Buvo
užaugęs "cataract" ant abiejų akių.
Dešinioji jau gyja, kairioji po ope-
racijos baigė gyti. Jau gerai matau
ir be akinių. Šiaip sveikata neblo-
ga, galiu viską apsitvarkyti.

J. Grigas
Sandy, Utah

Gerbiamieji vilniečiai:
Siunčiu čekį už \$20. Už prenume-
ratą \$15, laikraščiui auka \$5. Lin-
kiu jums viso geriausio.

Elizabeth Narak
St. Louis, Mo.

Dear Publishers:
I wish to continue my subscrip-
tion for Vilnis. Enclosed is my
check to cover one year for \$15.

John Lukas
Muskegan, Mich.

Vilnius, 1987 m. gruodžio 10 d.

Gerb. "Vilnies" Adm.
Siunčiu čekį \$175 vertės. Prašau
padalinti sekančiai: už prenumera-
tas \$45 ir aukų laikraščiui \$130.

Aukojo: K. B. Karosienė, San
Leandro, \$25; M. Baltulionytė, San
Leandro, \$25; M. Mozuraitienė,
San Leandro, prisiminimui mirusio
vyro E. Mozuraičio \$25; K. Kugia-
nienė, Oakland, Cal. \$25; V. Taraš-
kienė, San Leandro, Cal. \$20;
Telda Kinga, San Leandro, Cal.
\$10. Viso \$130.

Prenumeratas atnaujinkite se-
kantiems metams.

V. Taraskienė
Santa Clara, Cal.

Gerbiamas drauge Juliau:
Čia įdedu čekį už savo ir už
prenumeratą į Lietuvą, St. Stepo-
naičio ir L. Valbasio prenumeratų.
Jų adresus turite, nes praeitais
metais jiems užprenumeravau.
Pradžioje jie laikraščio negavo,
dabar gauna reguliariai.

Linkėjimai Tau ir Marytei.

Edward Jakuska
Berwyn, Ill.

Dear Sirs:
Enclosed please find a Money
Order in the amount of \$20 for a
sub-renewal and \$5 contribution
for Vilnis.

A. Strich
Kenosha, Wis.

Gerb. Administracija:
Čia rasite čekį \$30, tai bus \$15 už
prenumeratą sekantiems metams ir
\$15 auka laikraščiui. Geros sėkmės
visam laikraščio kolektyvui.

Peter Zline-Zilinskas
Sun City, Cal.

Miela "Vilnies" Administracija:
Šiandien gavau laišką iš Lietuvos
nuo mano giminaitės A. Grigalaus-
kienės iš Panevėžio. Ji rašo taip:
Ačiū Repšiene už laikraštį "Vilnis",

kuri ateina mums iš Chicagos, bet
ateina mano kaimyno adresu, tai
man vis reikia nueiti pasiimti.
Skaitome jį visi, nes pas jus yra
visokių naujienų, net aprašymų ir
apie Lietuvą.

Čia rasite \$20 čekį. Tai bus už
prenumeratą į Panevėžį. Sventi-
nius pasveikinimus pasiūsiu vėliau.

Elizabeth Repshis
Dorchester, Ma.
Adm. J. Urbikas

LINKSMŲ ŽIEMOS ŠVENČIŲ,
LAIMINGŲ NAUJŲJŲ METŲ

VITO A. PAJAUJIS
Chicago, Illinois

**SVEIKINAME SU ŽIEMOS ŠVENTĖ-
MIS IR NAUJAIŠ METAIŠ**

savo gimines draugus, drauges ir pažįstamus čia JAV
bei Tarybų Lietuvoje ir Kanadoje.

EDWARD ir FRANCES JORDAN
Chicago, Ill.

**LINKSMŲ ŠV. KALĖDŲ IR
LAIMINGŲ NAUJŲJŲ METŲ**

Sveikiname visus draugus, "Vilnies" skaitytojus čia Ame-
rikoje ir Lietuvoje. Linkime visiems geros sveikatos,
ilgo gyvenimo ir džiaugsmo.

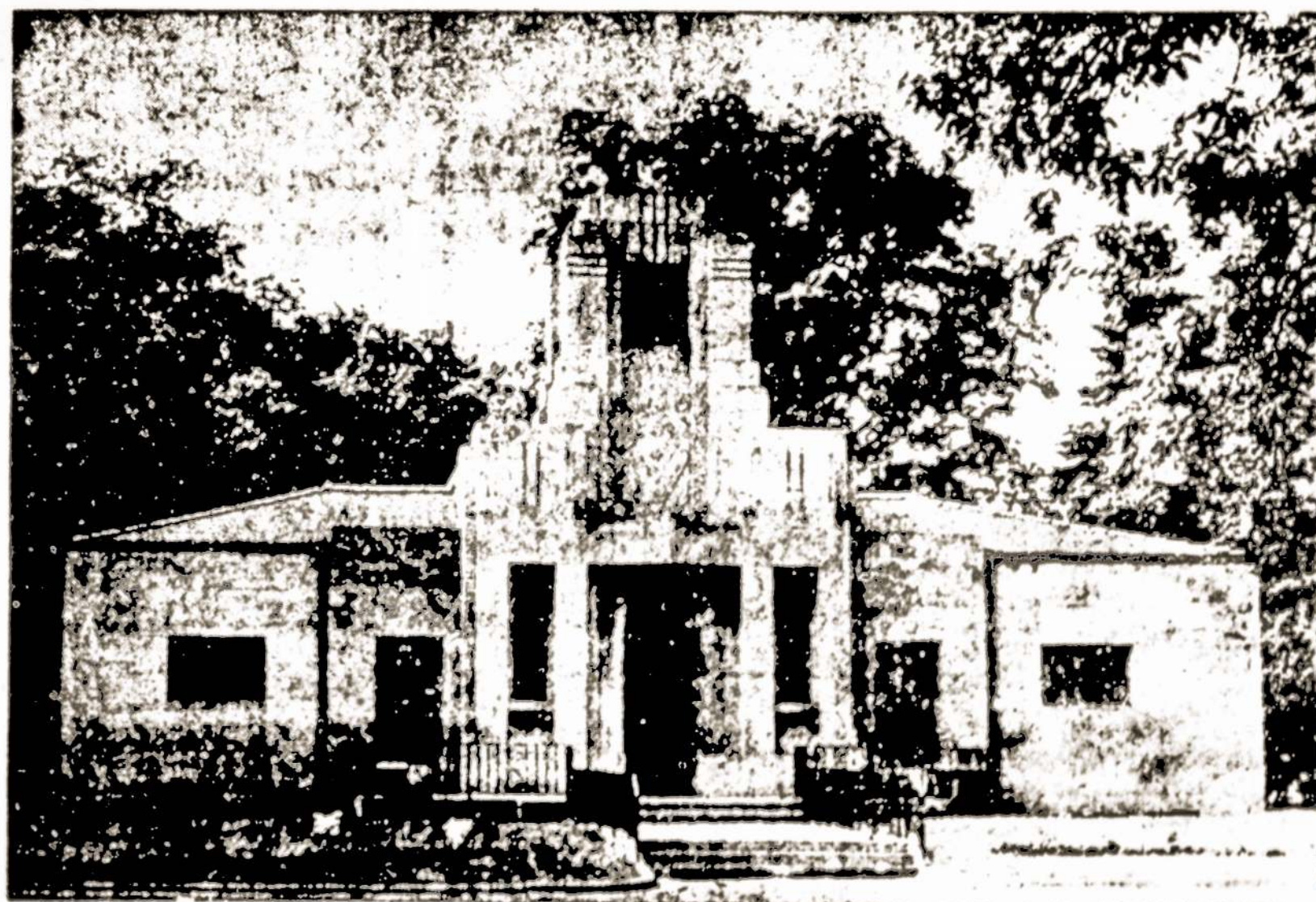
LOUIS DE SCHAAF
NELLIE DE SCHAAF

**LINKSMŲ ŽIEMOS ŠVENČIŲ,
LAIMINGŲ NAUJŲJŲ METŲ!**

VISIEMS GIMINEMS BEI DRAUGAMS
AMERIKOJE IR LIETUVOJE.

John Feiza

**LINKSMŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ,
LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ!**

Lietuvių Tautinių Kapinių Vadovybė

Prašome aplankyti mūsų kapines, pamatyti puikius paminklus ir pasirinkti vietą savam skly-
pui. Kapinių pareigūnai suteiks Jums pageidaujimą informaciją. Skambinkite: GLOBE 8-0638.
Lithuanian National Cemetery, 8201 South Kean Ave., Justice, Ill. 60458

VIEŠNIA IŠ LIETUVOS

Praeitą savaitę Čikagoje lankėsi viešnia iš Lietuvos — Nijolė Dailidionienė Mališauskaitė, buvusio Vašingtone prie TSRS ambasados Lietuvos TSR konsulo Rimo Mališausko sesuo. Į Ameriką ji buvo atvykusi mėnesiui laiko iškviesta asmenine viza giminių. Pavažinėjusi po Ameriką, grįždama namo staptelėjo savaitei Čikagoje.

Nijolė Dailidionienė Mališauskaitė iš profesijos yra vaikų gydytoja, dabar dirba mokslinį darbą. Tai gana maloni moteris, kultūringa, nenuobodu su ja šnektelti bei pabavoti. Su A. Jokubkiene buvo užėjusi ir į "Vilnius" įstaigą, kur ne sykį yra lankęsis ir jos brolis Rimas. X.

IŠ MOTERŲ KULTŪRIEČIŲ SUSIRINKIMO

Šį kartą Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos narių susirinkimas įvyko lapkričio 17 d., kaip ir visuomet, "Vilnius" salėje. Į susirinkimą atsilankė 10 narių ir prasidėjo tuoj po A. Vaitkienės ir A. Pauliukienės skaniai paruoštų pietų 1 val. popiet.

Susirinkimą atidarė ir jam vadovavo draugijos pirmininkė A. Vaitkienė. Visų pirma tylos minutė buvo prisiminta Hot Springs, Ark., mirusi draugijos narė Nellie Cere ir pareikšta jos šeimai užuojauta. Kadangi draugijos sekretorė J. Marazienė serga, praeito susirinkimo protokolo nebuvo. Šio susirinkimo protokolui parašyti tapo išrinkta Nellie De Schaaf. Nurtarta sekantį susirinkimą turėti kitais metais (1988) kovo 15 dieną "Vilnius" apatinėje salėje. Pasivašininimas, kaip buvo skelbta, vyks gruodžio 13 dieną Dainos restorane, 2656 W. 71st St., 1 val. popiet. Dėl rezervacijų reikia kreiptis pas Nellie De Schaaf telefonu 238-9329.

Antanas Litvinas susirinkimui pranešė, kad John Feiza turėjo sunkią širdies operaciją naujoviška technika. Toliau pranešime pažymėjo, kad aplankęs John ir Adelę Copinus. Abu jie rimtai esą sunegalavę, vaikšto pasiramsčiuodami ramentais.

Baigiantis susirinkimui nutarta per "Vilnij" pasveikinti su žiemos šventėmis draugijos bičiules bei bičiulius ir palinkėti laimingų Naujų metų; taipgi laikraštyje įdėti užuojautą mirusios narės Nellie Cere šeimai bei giminėms.

Nellie De Schaaf

HOT SPRINGS, ARKANSAS

MIRUS NELLIE CERE

Reiškiamo gilią užuojautą velionės dukrai Minnie Yuden, anūkei Sharon Bammert, dukterėčioms Della Kent ir jos vyrui Dan, Nellie De Schaaf ir jos vyrui Louis, seseriai Lietuvoje Emilijai Garkienei ir jos šeimai, kitiems giminėms, draugams bei pažįstamiems.

NELLIE ir LOUIS DESCHAAF
Chicago, Ill.

Mirus E. Batutis, B. Gelgotui ir M. Vasiliauskienei

Reiškiamo gilią užuojautą jų artimiesiems, giminėms bei draugams ir pažįstamiems. Liūdime drauge su visais.

WALTER DORINAS ir P. Ž. ŽILINSKAI

MIRĖ ČIKAGOS MERAS HAROLD WASHINGTON

Čikagos miesto istorijoje Harold Washington buvo pirmas meras afroamerikietis (negras), pažangių nuotaikų žmogus, gimęs ir augęs miesto pietinėje dalyje afroamerikiečių gete. Pasinaudodamas II Pasaulinio karo veteranams duota privilegija Rooseveltto universitete baigė politinių mokslų kursą, po to Northwestern universitete advokatūrą. Mirė sulau-

HAROLD WASHINGTONAS

kęs 65 metų nuo staigaus širdies smūgio.

Pažangi Čikagos miesto visuomenė negreit vėl tokį merą turės, ypač jo pasigės miesto varguomenė, kurios jis nelaikė pastūmęs į šalį.

TARPE MŪSŲ

— Dellos Kent duktė, iš profesijos mokytoja, daug metų mokytojavusi čia Čikagoje ir Grand Rapids, Mich., šiemet persikėlė mokytojauti į Kaliforniją, Los Angeles mieste. Ji čia patyrė, ko nelaukė — žemės drebėjimą.

Pirmą kartą pergyvendama žemės drebėjimą išsigando labiau negu klasės vaikai, aiškindami jai, jog tai vyksta žemės drebėjimas. Ir, išties, už lango mokyklos kieme sustatyti automobiliai krutėjo kaip gyvi.

— Sophijai ir Chester Kent, gyvenantiems Downey, Calif., šiemet nelaimingi metai. Vykstant su turistine grupe į Lietuvą dingo su suvenyrais lagaminas, o sugrįžę namo rado viską žemės drebėjimo namie sujauktą, išbarstytą. Laimė gal tik tiek, kad drebėjimas nesugadino namo.

— Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos susirinkime vi-

sos narės buvo susirūpinusios Jono Feizos, N. Dočkienės, F. Rindžius, Jono ir Adelės Copin ir Josephinos Sisevičienės sveikata. Bet vistiek reišė viltį, kad kovo 15 dieną iš susirgusių viena kita ateis į susirinkimą, kuris vyks apatinėje "Vilnius" salėje, kad senesnio amžiaus narėms nereiktų lipti laiptais į antrą aukštą.

— Kai Vėdi ir Minnie Yuden iš Čikagos persikėlė gyventi į Mountain Home, Ark., Vėdi aplink savo namus užvedė stebėtinai gražų gėlių bei dekoratyvinių krūmų daržą, kuriame stropiai prižiūrėjo ir augino daugiau kaip 60 retų gėlių ir krūmų. Mirus jam, dabar tuo rūpinasi likusi viena Minnie.

— Paulinos Motėčius ir Alvinos Strich motina Monica Lewis yra laiminga, kad turi gerą šeimą. Gyvena tame pačiame name, kuriame gyvena Paulina, tik atskirame bute, gali pavaikščioti "walkerio" pagalba, bet viena pasilikti namuose negali, reikalinga priežiūra. Dažnai į Čikagą atvyksta duktė Louise su šeima ir kitos dukterys leisti atsikvėpti Paulinai nuo atsakomybės prižiūrint motiną.

— Nepamirškite, kad gruodžio 13 dieną vyks Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos kalėdinis pasivašininimas Dainos restorane, 2656 W. 71st St. Įėjimas per šonines duris iš vakarų pusės. Pradžia 1 val. popiet.

Nellie De Schaaf

MIRĖ TONY GARSINSKAS

Gyvenęs netoli Sawyer, Mich., mirė Tony Garšinskas, senosios kartos pažangiečiams savo laiku plačiai žinomas velionės Onos Garšinskienės sūnus.

T. Garšinskas buvo Amerikoje gimęs ir augęs, kai gyveno Čikagoje aktyviai reišėsi pažangių lietuvių saviveikloje, ypač LKM chore. Jaunesnioji karta jį atsimena kaip balsingą dainininką ir šaunų operėčių pastatymuose aktorių.

Abu jo broliai — Julius ir Edwardas — mirė kiek anksčiau. Seserų jie neturėjo. Paliko nuliūdime savo šeimą. Marytė

WALTER DORINAS TURĖJO VIEŠNIA

San Diego, Kalifornijoje, gyvenantis plačiai žinomas čikagiečiams Walter Dorinas turėjo viešnią iš Lietuvos. Spalio 21 dieną šešioms savaitėms buvo atvykusi Vilniaus Respublikinės ligoninės širazių specialistė daktarė Lina Grigonienė. Viešnia pasinaudodama šios viešnagės proga lankėsi Los Angeles, Čikagoje ir kituose Amerikos miestuose, kur randasi daugiau lietuvių.

Walteris laiške rašo, jog nežiūrė, kad San Diego lietuvių negausėja, bet nuobodžiauti netenka, dalyvaujant amerikiečių judėjimuose. X.

LIUDNAS PRISIMINIMAS

Kazio Batučio

SUEINANT 1° METŲ NUO JO MIRTIES

KAZYS BATUTIS

kilnu atminimą gerbsime ir eisime jo nurodytu gyvenimo keliu.

Po šiltosios vasarėlės
Jau atėjo rudenėlis,
Nei saulutė nebeskaisti,
Ir dienužė ein tamsyn.

Dūksta vėjai, krinta lapai,
Puožia kapą geltonai.
Jau žiemuzė nebetoli,
Aplkos žemelę baltai.

Slenka, bėga liūdno dienos be sustojimo,
Kur tik einu, kur pažiūriu, vien dyki namai.
Nesimato tavo veido, o Kazimierai,
Ir negirdime tavo balso jau seniai.

Lai Jam, amžinu miegu užmigusiam, būna ramu ilsėtis Lietuvių Tautinėse kapinėse.

Mes lankysime jo kapą ir puošime gyvomis gėlėmis,

Stasas MOTIEJUS ir Selma

Vilnius, 1987 m. gruodžio 10 d.